

Vrijednost i ljekovitost Zemzem vode

Esmir M. Halilović

Vrijednost i ljekovitost Zemzem vode
Emir M. Halilović
emir_b@yahoo.com

Recenzija:
Doc.dr. Šefik Kurdić
Nezir Halilović

Tehnička obrada:
Emir Isak
emir@islamski.net

Za internu upotrebu

Umjesto predgovora

Neka je hvala Allahu Gospodaru svih svjetova, Jednom i Jedinom, Onome koji je stvorio čovjeka u najsavršenijem liku, Onome koji ga upućuje na pravi put. Slavljen neka je Allah Koji je stvorio brojne dokaze Svoga postojanja u svemiru a i samome čovjeku. Neka je salavat i selam na Allahovog poslednjeg Poslanika Muhammeda s.a.v.s. na njegovu braću poslanike, a posebno na njegove pretke Ibrahima i Ismaila a.s.

Jedna od Allahovih blagodati na ovome svijetu je i Zemzem voda. Zemzem voda je najbolja i najkvalitetnija voda od svih voda na svijetu. To je voda koju je Allah podario Ismailu a.s. i Hadžeri a.s. da im utoli glad i ugasi žeđ te da bude lijek njima i onima nakon njih. Zemzem je izvor vode koji je star oko 5000 godina! To je jedini izvor u Mekki koji je ostao nakon što su se svi ostali izvori povukli i presahli. Zemzem voda se spominje u kazivanju o vjervjesnicima

Ibrahimu a.s. i Ismailu a.s. i onima poslije njih. Ona je voda bereketa, voda lijeka, voda koja je ujedno i Allahov dokaz Njegovim robovima. To je jedina voda na svijetu koja nikada nije promijenila svoj ukus, voda u kojoj nema ni traga biološkom životu, voda koja se nikada nije hemijski pročišćavala. O ovim i brojnim drugim stvarima vezanim za Zemzem vodu kazuje ova knjiga.

Hvala Allahu, više puta sam boravio u blizini Zemzema i uvijek sam se divio ljepoti i izvanrednosti ove vode, međutim nikada nisam bio u prilici da pročitam nešto više o njoj. I zaista, počeo sam tražiti nešto o Zemzem vodi na bosanskom jeziku i vidio sam da se Zemzem voda veoma malo spominje i da se o njoj izrazito malo zna. Od davnina je poznato da su naše hadžije, kako to navodi i Antun Hangi u „Životu i običajima Muslimana“, donosile Zemzem vodu u Bosnu i da se je ona veoma mnogo cijnila kod naših muslimana.

Kada sam zadnji put bio na hadžu, išao sam u brojne knjižnice Medine, Mekke i drugih gradova u potrazi za literaturom o ovoj kao i nekim drugim temama. I hvala Allahu, kako kaže narodna izreka: „Ko traži – taj nađe“, našao sam više djela i tekstova o onome što me je interesovalo. Djelo o Zemzem vodi koje mi se posebno dopalo je „Fadlu mai Zemzem“ od Saida Bektaša. Ovo djelo je do sada imalo sedam izdanja i svako je veoma toplo primljeno u arapskom governom području. Prvo što sam

pomislio je da se ova knjiga prevede. Međutim, kako je knjiga veoma obimna (oko 310 str.), kako je pisana stilom prepunim naučne terminologije – posebno iz oblasti hadisa, te kako u njoj ima određenih ponavljanja, te iz drugih objektivnih razloga, odlučio sam da knjigu koristim kao glavni izvor za ovo manje djelo koje držite u rukama.

Također sam djelu dodao i kraći prijevod knjižice koju je napisao Hasan Basri r.a. • vrijednosti Mekke. Molim dragog Allaha da ovo djelo bude učinjeno radi Njega i da ga •n primi. Nadam se da će ono biti korisno svima nama, a posebno hadžijama koji su u najboljoj prilici da piju ovu mubarek vodu.

Neka je hvala Allahu Uzvišenom i neka je salavat i selam na Muhammeda s.a.v.s. na njegovu porodicu, časne ashabe i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana!

* * *

Ovaj rad posvećujem roditeljima: mojoj rahunetli majci Zumri, moleći Allaha da joj se smiluje i da je uvede u Džennet Firdevs i mome babi Mustafi uz dovu da ga Allah dugo poživi i da mu podari svaki hajr!

"Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!"

O Zemzem vodi

Priča o Zemzem vodi

I mam Buharija, u svome „Sahihu“ bilježi priču o pojavljivanju Zemzem vode, a koja se prenosi od Ibn Abbasa r.a. da je ispričao: „Ibrahim je došao sa Ismailom i njegovom majkom Hadžerom r.a., koja ga je još dojila, do jednog velikog drveta, koje se nalazilo u blizini Drevnog Hrama i tu ih je ostavio. To drvo je bilo iznad mjesta Zemzem vode, a tada u Mekki nije bilo žive duše. Tom prilikom im je ostavio i posudu punu hurmi kao i vrč u kome se nalazila voda. Potom se je Ibrahim a.s. počeo udaljavati a Hadžera ga je prateći, pitala: „● Ibrahime, kuda ćeš? Zar ćeš nas ostaviti u ovoj dolini u kojoj nikoga i ničega nema?“ Ona mu je to nekoliko puta ponovila ali on je šutio i nije se obazirao. Na to ga ona upita: „Allah ti je to naredio, zar ne?“ On reče: „Da.“ „Onda nas On neće u beznađu ostaviti,“ pa se ona vrati do Ismaila.

Ibrahim a.s. se udalji toliko da je zašao za brežuljak da ga oni ne mogu vidjeti, te se okreni prema Drevnom Hramu, skrušeno podiže ruke i

poče činiti ovu dovu: „Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod Tvoga Časnog Hrama, da bi, Gospodaru naš, molitvu obavljali; zato učini da srca nekih ljudi čeznu za njima i opskrbi ih raznim plodovima da bi zahvalni bili.“¹

Hadžera je Ismaila a.s. došla a sama se jo počila sa vodom iz mješine koju im je Ibrahim a.s. ostavio. Međutim, voda je polahko nestajala, a kada je u potpunosti nestade, ožedniše i ona i mali Ismail a.s. Nakon nekog vakta, Ismail a.s. silno ožedni i poče mnogo plakati. Hadžera ga nije mogla napojiti jer joj je mlijeko presahlo a vode nisu imali. Na to se ona udalji u potragu za vodom. Popela se na prvi brežuljak, Safu, te počela gledati da li će ikoga živog vidjeti u dolini. Nakon što nikoga ne mogavši da vidi, sade sa Safe i hitro se uputi ka slijedećem brežuljku Mervi. Kada je na njega stigla, pode razgledati ne bi li koga ugledala. Ne vidjevši nikoga, odluči se vratiti bliže Ismailu, ali opet na brežuljak Safu, ne bi li koga vidjela. Tako je sedam puta žurno hodila između Safe i Merve.“ Ibn Abbas je tada rekao: „Allahov Poslanik a.s. je rekao: „To je sa'j koji ljudi čine sada.“

Kada se zadnji put popela na Mervu, začula je neki glas, pa je sama sebi rekla: „Sah“ tj. „Ušuti.“ – govoreći sama sebi da joj se pričinjava. Zatim je osluhнула i opet čula neki glas te je rekla: „Čula sam te, možeš li nas napojiti?“ U drugom rivajetu stoji da je rekla:

---

¹ Ibrahim, 37.

„Napoj nas ako u tebi ima dobra!“ Tada ugleda meleka Džibrila, kod mjesta Zemzem vode.“

U hadisu koji prenosi Alija a bilježi ga Taberi sa hasen senedom stoji da je Džibril upitao: „Ko si ti?“ „Ja sam Hadžera, majka Ibrahimovog sina.“ – odgovori ona. „Kome vas je ovdje ostavio da brine o vama?“ – upita je Džibril a.s. „Allahu!“ – odgovori Hadžera. Tada joj Džibril reče: „Ostavio vas je Onome koji vam je dovoljan!“

Džibril je počeo kopati svojom nogom (u drugoj predaji krilom) dok se nije pojavila Zemzem voda. Tada je Hadžera, od silne radosti, počela rukama praviti vrelo, kako bi što više vode sačuvala.“ U hadisu koji prenosi Alija r.a. stoji da joj je Džibril tada rekao: „Ostavi vodu, jer će ona veoma mnogo teći!“²

Allahov Poslanik a.s. je rekao: „Neka se Allah smiluje, majci Ismailovoj, da nije zahvaćala vodu, Zemzem bi bio veoma jak izvor!“ Kada je ugasila žed i podojila Ismaila a.s. melek Džibril joj reče: „Ne bojte se propasti! Na ovom mjestu će biti Allahov Hram, kojeg će izgraditi ovaj dječak i njegov otac. Allah neće dozvoliti da propadnu oni koji Ga obožavaju!“

U drugom rivajetu stoji da je još kazao: „Ne boj se da će ovaj izvor presušiti.“ „I ne boj se da će u ovoj dolini biti žeđi, jer jo ovo izvor s koga će piti Allahovi gosti!“³

Tada ih je Džibril a.s. napustio. Nedugo potom, naišla je jedna skupina iz plemena

---

² Fethul Bari, 6/402.

³ Fethul-Bari, 6/402.

Džurhum, iz porodice Kahtana, dolazeći iz pravca Keda'a. Oni su vidjeli pticu kako kruži iznad doline u kojoj su bili Hadžera i Ismail a.s. pa su rekli: „Ova ptica kruži iznad vode, ali mi znamo da u ovoj dolini nema vode!“ Poslaše izaslanika da izvidi situaciju. On nađe Zemzem vođu, Hadžeru i Ismaila a.s. Ostali dodoše i zatražiše od nje dozvolu da i oni ostanu kod nje. Ona im dozvoli ali reče: „Nećete imati pravo nad vodom!“⁴ na šta oni pristaje.

Allahov Poslanik a.s. je rekao: „To je dobro došlo Hadžeri jer nije voljela samoću.“ Oni se tu za stalno nastaniše i počеше graditi kuće.

Vehb b. Munebbih r.a. je ispričao: „U to vrijeme na prostoru Mekke nije bilo nikave vode i niko se nije tu mogao duže zadržati, sve dok Uzvišeni Allah nije Ismailu a.s. podario Zemzem izvor. Od tada se Mekka počela izgrađivati i radi vode je naseli pleme iz Jemena koje se zvalo Džurhum (ili Benu Kahtan).“⁵

Zemzem nakon Ismaila a.s.

Dugo vremena su stanovnici Mekke uživali u Allahovoj blagodati - Zemzem vodi i nakon smrti Ismaila a.s. i njegove majke. Međutim, prolaskom vremena, njih naslijediše loši potomci koji namaz ostaviše i pođoše nered na Zemlji činiti. Njihovo griješenje bijaše i javno i

---

⁴ Ovini im je dozvolila da piju i da koriste vodu ali ništa više ne mogu s njom činiti.

⁵ Kazivanja o Mekki, 2/9, Fakihi.

tajno i u Haremu i van njega. Kako su se njihovi grijesi množili, Allah je dao da se Zemzem sve više povlačio i smanjivao, sve dok nije u potpunosti presahao.

Od Osmana b. Sađža se prenosi da je Kelbi prenio od Ebu Saliha da je ovaj pripovijedao: „Kako su godine prolazile, pleme Džurhuma jo sve više griješilo, bavili su se stvarima kojih su se prije klonili. Tako su umanjili svetost Harema, nepravedno su jeli tuđe imetke, javno i tajno, činili su nasilje onima koji su ka Hramu dolazili, a koji nisu bili stanovnici Mekke. Podoše se i razilaziti i razjedinjavati, te tako oslabiše i postadoše poniženi. Prije toga su bili najčćenjeniji, najmoćniji i najbogatiji od svih Arapa!“⁶

Naime, nakon smrti Ismaila a.s. i njegovih sinova Nabita i Kajdara, njegovi potomci oslabiše i svu vlast u Mekki ugrabiše Džmhumije. Potomcima Ismaila a.s. je pripadala samo čast i ugled zbog toga što su njihovi preci izgradili Bejtullah i brinuli se o Zemzem vodi.

Nakon velikog pogoršanja stanja u Mekki, Zemzem prestade izvirati te Džurhumije odlučiše da u njegov bunar sakriju neke vrijednosti Ka'be i zatrpaše ga. Tako se nakon njih i nakon dolaska plemena Huza'at na vlast gubi trag Zemzem vodi. Mjesto Zemzem vode je zaboravljeno kako zbog prolaska vremena tako zbog uvjerenja da se on više nikada neće pojaviti.

---

⁶ „Aliburu Mekke“, od Ezrekija, 1/90.

Dugo nakon plemena Huza'at - a oni su u Mekki vladali oko 300 godina, jednu od važnih funkcija u Mekki obavljao Abdul-Muttalib, djed Muhammeda a.s. On je u Mekki bio veoma cijenjen a posebno se istakao kada je usnio naredbu da kopa Zemzem.⁷

Alija b. Ebi Talib je pripovjedaio: „Abdul-Muttalib je ispričao: „Spavao sam jednom u Hidžru (tj. Ismailovom a.s. dijelu Ka'be) kad mi u snu neko dođe i reče mi: „Kopaj „Tajjibu!“ Ja u snu upitah: „A šta je „Tajjiba?“ – ta me osoba napusti a ja se probudih. Kada sam vidio da sam sanjao, ponovo prilegoh i zaspah. U san mi opet neko dođe i reče mi: „Kopaj „Berru!“ – „A šta je „Berra?“ upitah u snu i u to se probudih.“ Ni drugi puta u snu nije dobio odgovor. Abdul-Muttalib je dalje ispričao: „Sutradan sam se vratio na isto mjesto na kojemu sam usnio san, te opet na njemu zaspah. Opet mi u snu dođe i reče mi: „Kopaj Zemzem!“ „A šta je Zemzem?“ – upitao sam. Na to mi se odgovori: „To je voda koja nikada više neće presahnuti niti će njena jačina smanjiti. Njome napajaj plemenite hadžije. Ona se nalazi na tom i tom mjestu (kod tog i tog mravljaka!)“ U jednoj drugoj predaji stoji: „I iznad njega će biti gavran koji će zemlju roviti!“

Abdul-Muttalib se tada probudi i shvati da je to istinito snoviđenje i brzo nađe mjesto koje mu je ukazano. Sutradan porani sa opremom za

---

⁷ Više o ovome: „Zapečaćeni džennetski napitak“, od Safijurrahmana el-Muharekfurija, str.: 55. kao i „Kazivanje o vjerovjesnicima“ od Ibn Kesira r.a., str.:172-175.

kopanje i svojim sinom el-Harisom i pođe kopati na mjestu koje mu je u snu pokazano. Njih dvojica kopaše sve dok se Abdul-Mutalibu ne ukazaše stare ivice starog bunara. Tu on nađe i zakopano blago starog plemena Džurhum. Tu su bile dvije velike sablje, mnogo nakita, dva zlatna srndaća i drugo. Abdul-Mutalib je – priča Alija r.a., tada shvatio da je uistinu našao legendarnu Zemzem vodu. Silno se obradova i zavika iz sveg glasa donoseći tekbir. Na to se Kurejšije okupiše oko njega i pošto vidješe da je Abdul-Mutalib našao izvor Zemzema, obuze ih silna ljubomora i podoše se svađati sa njim oko toga da i njima pripadne pravo nalaska Zemzema. On im reče: „Ne, ja sam odabran za ovaj posao!“ Ubrzo se uvjeriše da je on zaista odabran za ovaj zadatak.⁸ Nakon ovog parničenja, Abdul-Mutalib dovrši kopanje i izgranju bunara Zemzema kako bi se hodočasnici Bejtullaha i stanovnici Mekke njime koristili. Međutim, Kurejšije su bile i dalje veoma zavidni Ibrahimu a.s. te preko noći oboriše ono što je Abdul-Muttalib napravio. Sutradan, on to opet popravi. Ovo rušenje bunara se je ponovilo više puta, a onda nakon, jednog sna i dove u njemu, prestadoše uništavati bunar blagoslovljene vode Zemzema.

---

⁸ Ovdje je kazivanje skraćeno, jer se u nekim predajama navodi i njihovo parničenje, odlazak u pravcu Šama, kopanje bunareva u pustinji, velika žeđ i sl. te mu oni nakon svega ovoga priznaoše pravo nalaska Zemzema. Šire o ovome u „Zapečaćeni džennetski napitak“ str.: 55 i „Kazivanje o vjerovjesnicima“, str.: 172-175.

Abdul-Mutalib se zavjetovao da će, ako mu Allah podari deset sinova, jednog od njih primijeti kao žrtvu u znak zahvalnosti zbog svih događaja u vezi Zemzem vode. I zaista, Allah mu podari deset sinova od njegovih šest supruge. Kada oni malo porastoše, on im kaza ono na što se je zavjetovao. Oni prihvatiše da se pokore očevom zavjetu, te svi zajedno odoše do kaddaha – vrste vrača koji je u to vrijeme u Mekki bacao kocku i pomoću nje donosio odluku. Kocka pade na Abdullaha te ga Abdul-Muttalib ponese prema Bejtullahu da ga zakolje. Tada se oko njega okupi njegova rodbina iz Benu Mahzuma i ugledne Kurejšije te ga stadoše odvrćati od tog čina. Oni ga uputiše na tu i tu vračarku u Hidžazu do koje on s njima i ode. Dotadašnji običaj kod Arapa je bio da se za nadoknadu ljudskog života davala protunaknada u iznosu od deset deva. Međutim, tamo se odluči da se svaki puta povećava po deset deva sve dok strjelica ne padne na deve a ne na Abdullaha. Kada se je broj deva povećao na stotinu, strjelica triputa uzastopno pade na deve i to bijaše znak da se prima stotinu deva kao ispunjenje zavjeta umjesto klanja sina Abdullaha. ● ovome događaju postoje i druge predaje ali je ova najpoznatija od svih.

Abdul-Muttalib prikupi stotinu deva i izvede ih van Mekke te ih pode klati. Kada je sve

poklao, meso razdjeliše stanovnicima okolnih mjesta, a kako ga je i ostalo mimo toga, ostaviše ga u pustinji da se njime nahrane divlje zvijeri.

Ovo je bila prva krvarina u iznosu od stotinu deva. Kada je došao islam potvrdio je ovu instituciju i visinu ove krvarine.

Tog dana, kada je ispunio zavjet, Ibrahim je oženio svoga sina Abdullaha sa Aminom kćerkom Velha b. Abdu Mennafa, a koji je, također bio jedan od uglednika Mekke.

Na ovaj način Uzvišeni Allah je sačuvao Abdullaha oca Muhammeda a.s. od sigurne smri i spojio ga sa njegovom suprugom, majkom Muhammeda a.s. – Aminom. Što Allah želi to biva, a što ne želi to nikako ne može biti!⁹

---

⁹ Više o ovome u „Fadlu maj Zamaem“ i „Zapečaćeni džennetski napitak.“

Historijat Zemzem vode – vode koja je stara 5000 godina!

Iz prethodnom kazivanja nam je jasno da se Zemzem prvi puta javlja u vrijeme Ibrahima i Ismaila a.s. Precizno datiranje njihovog postojanja je danas veoma teško. Ipak, spomenut ćemo neke predaje koje nam o tome nešto govore.

Ibn Sa'd u svojim „Tabekatima“ navodi: „Prenosi Muhammed b. Omer b. Vakid el-Eslemi od više učenjaka svoga vremena da su rekli: „Između Ibrahima a.s. i Musa'a a.s. je bilo vrijeme od deset stoljeća tj. hiljadu godina.“¹⁰

Od Ibn Abbasa r.a. se prenosi da je rekao: „Između Musa a.s. i Isa'a sina Merjemina je 1900 godina!“

---

¹⁰ Pogledaj i Sujutijine „Fetve“, 2/139.

Općepoznato je to da je između Isa'a i Muhammeda a.s. oko 570 godina.

Kada ove tri brojke saberemo tj. periode između Ibrahima a.s., Musa'a a.s. i Muhammeda a.s. dobijemo broj od oko 3470 godina.

Ako tome broju dodamo 53 godine Poslanikova a.s. života prije Hidžreta te minulih 1424 hidžretskih godina, te odbijemo 99 Ibrahimovih a.s. godina prije nego mu se rodio Ismail a.s.,¹¹ dobijemo da je od pojavljivanja Zemzem vode na dunjaluku do danas proteklo oko 5000 godina ili preciznije oko 4849 godina!

Kršćanski historičari imaju drugo računanje te Ibrahima a.s. i njegova sina Ismaila a.s. smiještaju u period od 2000-te do 1500-te godine prije nove ere.

Ovo računanje je veoma neprecizno i na njega se ne možemo osloniti, ali nismo kategorični ni u našem računanju, jer o tome nam nije došla jasna vijest i predaja.

Ipak, savim je izvjesno da je blagoslovljena voda Zemzema – koju je prvi iskopao melek Džibril a.s., stara više od 4000 godina!

---

¹¹ Prema sadašnjoj verziji Biblije Ibrahim je tada imao 86 godina.

Zemzem izvnr se nalazi u neposrednoj blizini Ka'be, od koje je udaljen svega nekoliko metara. Njegov položaj je i označen sa dva crna kruga unutar kojih je napisano: „Bunar Zemzema“. Ispod ove oznake, na tačno metar i 65 centimetara se nalazi vrh Zemzemovog bunara. Od tog vrha dubina Zemzema je dvojaka i to: - prvi dio Zemzem bunara koji je ozidan i on je dubok 12 metara i 80 centimetara – i drugi dio koji je izdubljen u velikoj stijeni ispod toga a koji je dubok 17 metara i 20 centimetara. Dakle i gornji ozidani dio Zemzema i donji koji nije ozidan - već je udubina u stijeni, daju nam konačnu dubinu Zemzem bunara od 30 metara.

Tri glavna izvora čine Zemzem vodu: izvor iz pravca Hadžerul-esveda – ovaj izvor je glavni i najjači; izvor iz pravca Safe i izvor iz pravca Merve!

Jačina ovih vrela je izmjerena i ona iznosi od 11 do 18,5 litara Zemzema u sekundi!

Nad Zemzemom je do 1388. h. god. bila građevina površine od 88,8 m kvadratnih, koja je u toj godini srušena kako bi se napravilo više prolaza za nesmetano obavljanje Tavafa. Međutim, urađen je drugi prilaz Zemzemu i to iz pravca Safe. Ovaj prilaz je bio podzemni, imao je dva ulaza (za muškarce i za žene) i njime se išlo

do samog Zemzem vrela. Ispod Zemlje, neposredno do Zemzem bunara je ugrađeno 350 česmi za pojenje hadžija. Također je bio postavljan stakleni zid kroz koji se mogla vidjeti pumpa koja je postavljena na Zemzem bunaru. Najnovijom rekonstrukcijom, ova dva ulaza i ovaj Zemzemov podzemni kompleks je zazidan i zatrpan kako bi se obezbjedilo bolje prolazanje hadžija u tavafu.

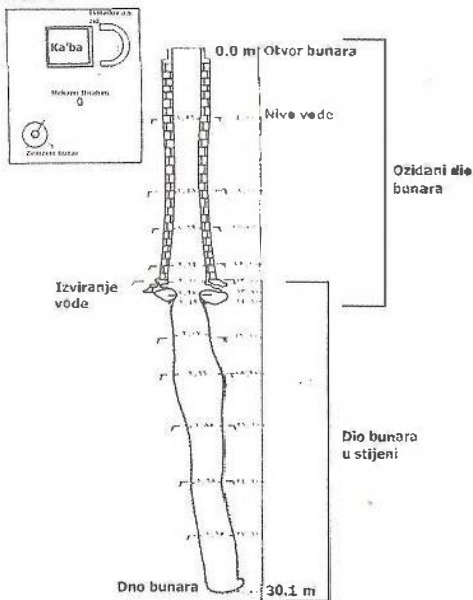
Također je izgrađen i centar za točenje i distribuciju Zemzema u naselju Kudej koje se nalazi nedaleko od Harema Ka'be. Iz ovoga centra se voda distribuira za sve džamije Mekke, te za potrebe hadžija na Arefatu, Mini i hotelima za vrijeme boravka hadžija. Ovaj centar je zadužen i za snadbijevanje četiri stotine kilometara udaljenog Poslanikovog a.s. Mesdžida.¹²

●vdje ćemo spomeniti da i u Medini ima jedno vrelo koje se naziva Zemzemom, međutim, ono je ovo ime dobilo samo iz počasti i sa pravim Zemzemom nema nikakve veze.

---

¹² Vidi: Muhammed Jusić, „Mekka, Medina“, 34 str.

Položaj Zemzema u Haremu

Položaj Zemzema
u Haremu i njegov presjek

Imena i nadimci Zemzema

Zemzem voda je u hadisima Allahova Poslânika s.a.v.s. nazvana najboljom vodom na svijetu. Ona je i jedan od Allahovih znakova moći i Njegove milosti spram Njegovih robova.

Kod arapa ima običaj da posebno vrijedne stvari nazivaju sa više imena. Kako je Zemzem najbolja voda na svijetu, ona ima mnogo imena, a neki autori nabrajaju čak i oko 60 različitih imena!

Ova imena i nazivi za Zemzem su uglavnom vezani za odlike i vrijednosti ove blagoslovljene vode. Imena koja spominje cijenjeni autor Said Bektaš su sljedeća:

- „Bereketa i mubareka.“ Ovo ime je dobila Zemzem voda radi bereketa koji se u njoj nalazi.
- „Berre.“ Ime je dobila po mnoštvu koristi od Zemzema i jačini izvora. Također je ovo ime dobila po tome što je Allah dao svoj blagoslov Ismailu a.s.
- „Bušra“ ili Radosna vijest, zbog radosti Hadžere prilikom pojavljivanja Zemzema.
- „Fuktem i Mektume.“ Ovo ime je dobila po tome što je dugo godina bilo presahnuto i skriveno, a onda se pojavilo u vrijeme pred dolazak Poslanika a.s.
- Abdul-Muttalibova iskopina.
- „Rekeda Džibrila a.s.“, po prvom Džibrilovom nalasku ove vode.

- „Haremijsa“ – ime dobila po tome što se nalazi u Svetom Hramu.
- „Er-Reva“, ime koje znači mnoštvo vode.
- „Zemzem“ – ovo ime ima više značenja. Jedno od njih je „pojaviti se sa svih strana“, drugo je „mnoštvo vode“. Također se spominje da je ovo ime dato radi Hadžerine silne radosti. Spominje se i da je razlog ovakvom nazivanju i Džibrilov a.s. govor sa Hadžerom, kao i da je tako nazvan radi prvih zvukova koji su se čuli tada iz zemlje, kada je izvor provirao.
- „Sabik.“ – voda koja prednjači u vrijednostima nad svim drugima.
- „Salime.“ – voda koja donosi zdravlje.
- „Sukjel-hudždžaclž“ - Piće za hadžije.
- „Sejjide.“ Vrijedna. Radi vrijednosti nad svim vodama.
- „Šebba'a.“ – Voda koja donosi sitost.
- Allahov dar Ismailu a.s.
- „Šerabul-ebrar“ - Piće čestiti.
- „Šifau-sukmi“ - Lijek za sve bolesti.
- „Safije“ – Čista voda.
- „Tahire“ – Voda bez ikakve mahane.
- „Ta'amu tu'mi“ – slično značenje kao i „Šebba'a“
- „Ta'amul-ebrar“ – slično značenju „Šerabul-ebrar“.
- „Tajjibe“ – Dobra voda. Kažu da je ovako nazvana i zbog toga što je namijenjena dobrima.

- „Zabje“ – ovo ime u prijevodu znači „torba od gazeline kože“, radi poredenja Zemzema sa pjesnički opjevanom gazelom.
- „Asime“ – Ona koja čuva od licemjerstva.
- „Afije“ – Ona koji liječi. Koliko li je samo bolesnih koje je Zemzem izliječio a da su doktori od njih digli ruke!!
- „Isme“ – Ona koja sprječava glad.
- „Avne“ – Ona koja je pomoć.
- „Zahire“ – Vidljiva.
- „Gijas“ – Piće za Hadžeru i Ismaila a.s. nakon velike žeđi.
- „Kafije“ – Ona koja je dovoljna.
- „La tunzefu ve la tuzemmu“ – ona koja neće presahnuti niti će oslabiti.
- „Me'seretul-Abbas b. Abdul-Muttalib“ – skrbništvo Abbasa sina Abdul-Muttalibova.
- „Mudžlijetul-besar“ – ona koja izoštrava vid.
- „Madnune“ – Dragocjena voda.
- „Mu'zibe“ – Pitka voda.
- „Mugzije“ – Ona koja ojačava tijelo.
- „Mufeddah“ – Iskupnina. Ovo ime je dobila po iskupnini krvarine za Abdullaha sina Muttalibova.
- „Mu'nise“ – Ona koja se voli i koja voli.
- „Mejmuna“ – Ona koja je berićetli.
- „Nafi'a“ – ona koja je korisna.

Ostalih dvadesetak imena Zemzem vode ima slična značenja kao i arapski korijen, sa

spomenutim imenima i nazivima, tako da ih nećemo navoditi.

Mnogobrojni arapski pjesnici su pjevali o Zemzem vodi, njenoj vrijednosti i ljekovitosti. Među njima se posebno ističu one u kojima se navode sva imena Zemzema.

Nadimci Poslanika a.s. a koji su vezani za Zemzem

Pisci sira navode više imena i nadimaka kojima se je nazivao Muhammed s.a.v.s. a koji imaju veze sa Zemzemom. Tako neki autori navode da je Poslanikovo a.s. ime i Zemzemi tj. onaj koji je iz blizine Zemzema.¹² Ovo stajalište podržava i Ibn Dihje.

Također se navodi i nadimak „Sabibu Zemzem“ – prijatelj Zemzema. Kao i nadimak „Muzemzem“ – radi ispiranja Poslanikova a.s. srca sa vodom Zemzema. Također se u historijskim djelima navodi i nadimak „Nebiju Zemzeme“ – Vjerovjesnik Zemzema.

Nakon ovih Poslanikovih a.s. nadimaka i naziva, brojni su učenjaci iz Mekke pa i šire nazivali sebe sa „Zemzemi“ i sl. a sve radi ljubavi i povezanosti za Zemzem. Od njih su i Abrahim b. Alija b. Muhammed eš-Šembari el-Mekki eš-Šafi'i ez-Zemzemi (umro 864. h. god.); Abdul-Aziz b. Alija b. Abdul-Aziz ez-Zemzemi, poznati

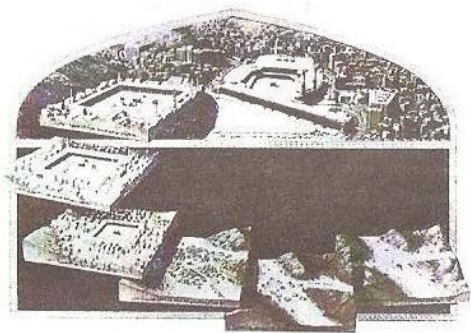
---

¹² Imam Safi'iu „Subulul-Huda“ 1/468.

pjesnik i fkih šafijskog mezheba (umro 963.);
Halife ez-Zemzemi i brojni drugi.

I danas u Meki ima više porodica koje u
svome nazivu imaju i „Zemzemi“.

* * *

Historijski prikaz razvoja Mekke, od Ismaila,
a.s., do današnjeg dana

Vrijednosti Zemzem vode

Zemzem je jedan od džennetskih izvora

Od Ibn Abbasa r.a. se prenosi da je rekao: „Jedan Etiopljanin (Abesinac) je pao u Zemzem i utopio se u njemu. Jedan čovjek se spustio u bunar i izvadio njegovo tijelo, potom je naređeno da se sva voda iz bunara Zemzema iscrpa. Sašao je jedan čovjek i njemu je rečeno: „Neka tvoja kofa grabi sa strane Hrama ili Hadžerul-esveda, jer je ovo jedan od džennetskih izvora!“¹⁴

Ova predaja vjerodostojno seže do Ibn Abbasa r.a. i ona je mevkuf, ali se njen propis pripisuje Poslaniku a.s. jer ovaj govor nije moguće proizvoljno tumačiti i navoditi, tj. vjeruje se da je Ibn Abbas r.a. čuo od Poslanika a.s. da je Zemzem jedan od džennetskih izvora.

Abda kćerka Halida b. Ma'dana prenosi od svoga oca da je rekao: „Govorilo se da su Zemzem

---

¹⁴ Musannef od Ibn Ebi Šejbe 1/162, sened ovoga hadisa je salih.

i izvor Selvana koji se nalazi u Bejtil-Makdisu, iz Dženneta.“¹⁵

Abdullah b. Amr r.a. je rekao: „U Zemzemu ima vrelo koje dolazi iz pravca Hadžerul-esveda a koje je iz Dženneta!“¹⁶

Tumačenje riječi „iz Dženneta“ može imati više oblika. Jedan od najprihvatljivijih je taj da Zemzem u sebi ima sastojke ili supstancu koja postoji u Džennetu, a koji je već stvoren i postoji.¹⁷

Također se može odnositi na poređenje njegove vrijednosti sa vrijednostima džennetskih rijeka i njegove odlike nad ostalim vodama ovoga svijeta.

Neki kažu da će neke stvari sa ovoga svijeta biti prenešene u Džennet radi njihove važnosti, a jedna od njih je i Zemzem voda. Ova i još neka druga razmatranja se navode u djelu „Fadlu mai Zemzem“ od cijenjenog autora Saida Bektaša.¹⁸

U kazivanju od Buharije smo naveli da je Ibrahim a.s. nakon što je ostavio Hadžeru i Ismaila a.s. u kotlini Mekke zamolio Allaha sa ovom dovom:

---

¹⁵ Fakih u „Ahbaru Mekke“, 2/35.

¹⁶ Kurtubi u „Džami' ul-ahkamil-Kur'an“, 9/370.

¹⁷ Vidi o ovome: „Šerhu sahihi Muslim“ od Nevevija, 17/177.

¹⁸ Str. 83-86.

„Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod Tvoga Časnog Hrama, da bi, Gospodaru naš, molitvu obavljali; zato učini da srca nekih ljudi čeznu za njima i opskrbi ih raznim plodovima da bi zahvalni bili.“¹⁹

Nedugo nakon njegove dove, Allah ih je prvo opskrbio sa Zemzemom, tako da je on prva Allahova blagodat i početak ispunjenja dove Ibrahima a.s. za svoje potomstvo nastanjeno u Mekki.

Jedna od odlika Zemzem vode je da je ona prvi uzrok mogućnosti života na prostoru oko Drevnog Hrama i na izradnju grada Mekke. Poznato je da život u Mekki prije Zemzema nije bio moguć zbog nepostojanja vode u širem području.

Prvo se u njoj nastanjuju Hadžera i njen sin Ismail a.s. potom dolaze i pripadnici plemena Benu Kahtan, od kojih se Ismail a.s. kasnije i ženi te se život u Mekki od tada do danas intenzivno razvija. Da nije Allahove blagodati Zemzema sasvim je izvjesno da u Mekki ne bi bio moguć život i duži boravak ljudi.²⁰ A Allah najbolje zna!

---

¹⁹ Ibrahim, 37.

²⁰ „Ahbaru Mekke“ od Fakihija 2/9.

Uzvišeni Allah kaže: „Prvi Hram sagrađen za ljude jeste onaj u Mekki, blagoslovljen je on i putokaz svjetovima. U njemu su znamenja očevidna – mjesto na kojem je stajao Ibrahim. I onaj ko uđe u nj treba da bude bezbjedan. Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome.“²¹

Poznati fekih i muhaddis Muhammed b. Omer kaže: „Od očevidnih znamenja su: Hadžerul-esved, el-Hatim i izviranje Zemzem vode nakon udarca Džibrila a.s. i njegova ljekovitost za bolesti i njegova hranjivost za tijelo, do te mjere da zadovoljava potrebe za pićem i jelom.“²²

U „očevidna znamenja“ Harema, glasoviti tumač Kur'ana, imam Kurtubi, ubraja i Zemzem vodu.²³

Uzvišeni Allah kaže:

---

²¹ Ali Imran, 96 i 97 ajet.

²² „Sire hadretul-Ahmedijje en-Nebevije“, 4/83.

²³ Vidi: „Džami'ul-akban“, 4/139.

„I oglasi ljudima hadž!“ – dolaziće ti pješke i na kamilama iznurenim; dolaziće iz mjesta dalekih, da bi koristi imali i da bi u odrećene dane, prilikom klanja kurbana, kojim ih je Allah opskrbio, Njegovo ime spominjali. Jedite meso njihovo, a nahranite i siromaha ubogog!“²⁴

Jedna od najvećih blagodati i koristi koje hadžije vide u Zemzem vodi je njenu sitost tj. kada im ne dolazi glad nakon pijenja Zemzema, njegova ljekovitost, te dova koja se prilikom pijenja Zemzema uslišava.

Također se hadžije osvjedoče da Zemzem ima poseban ukus koji se razlikuje od svih voda, kao što se i njegov hemijski sastav razlikuje od svih drugih voda.

Koliko li je samo ljudi izliječeno Zemzem vodom, pa bilo da se je lijek postigao njenim pijenjem, ili pranjem ili na neki drugi način!!

Ibn Abbas r.a. prenosi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Najvrednija voda na svijetu je Zemzem voda. U njoj je sitost za glad i lijek za bolest!“²⁵

U ovome hadisu koji ima mnogo verzija koje do nas stižu se jasno kaže da je Zemzem

---

²⁴ El-Hadždž, 27.28.

²⁵ Hadis se bilježi u više zbirki. Vidi: Munziri u „Tergibu i Tehibu“, 2/209; svi prenosioči su mu vjerodostojni; Taberani u „Kebiru“, 11/98; Ibn Hibban u „Sahihu“; Sujuti za njega kaže da je hasen hadis u „Džam’u sagiru“, 3/489.

voda najvrednija od svih voda ovoga svijeta. Allahov Poslanik a.s. je posebno spomenuo dvije odlike a to je odlika njegove sitosti i odlika njegove ljekovitosti. Prenosi se da su neki ljudi od Selefa ~~duge~~ vremena živjeli samo pijući Zemzem vodu, a da uopće nisu oslabili, nego su se čak i udebljali!

I zasta, tako mi Allaha i sam sam se uvjerio u sitost Zemzem vode i to više puta! Također, su mi ovakve doživljaje govorili i mnoge hadžije koji su zajedno sa mnom ili posebno obavljali hadžske obrede.

Odlike koje ima Zemzem nema ni jedna voda na svijetu i bez ikakve sumnje ona je najvrednija voda na svijetu.

Uzvišeni Allah je Hadžeri i njenom sinu Ismailu a.s. poslao meleka Džibrila da im iskopa vodu. Ovo je jedinstven primjer u historiji svijeta koji se blježi u vjerodostojnim predajama, da je Allah poslao najvrednijeg od svih meleka, sa ovako specifičnim zadatkom. Tim je Allah dao da vrijednost Zemzema bude još veća.

Također, Zemzem se javlja na najvrednijem mjestu na svijetu a to je mjesto Drevnog Hrama, mjestu na kome je stajao Ibrahim a.s., tu se nalaze i Safa i Merva, tu je mjesto Hadžerul-esveda i drugih očevidnih

znamenja. To je mjesto ka kome se muslimani cijelog svijeta okreću pet puta na dan.

Uzvišeni Allah je odlikovao Zemzem i time da je njime nekoliko puta prao srce Posljednjeg Allahovog Poslanika Muhamemda s.a.v.s. To srce je najvrednije od svih stvorenih srca i ono je oprano sa najvrednijom od svih voda.

Imam Muslim u svome „Sahihu“ prenosi od Enesa b. Malika r.a. da je rekao: „Allahovom Poslniku a.s. je došao melek Džibril, kada se on igrao sa djecom (za vrijeme boravka kod Halime es-Sa'dije p.a.). Uzeo Muhammeda a.s., povalio ga na zemlju i rasporio mu prsa. Potom je izvadio srce i iz njega izvadio jedan ugrušak i rekao: „Ovo je šejtanov udio kod tebe.“ Potom ga je saprao u zlatnoj posudi sa Zemzem vodom. Nakon što ga je očistio vratio ga je na njegovo mjesto. Za to vrijeme su djeca koja su se igrala sa njim dotrčala do Halime govoreći: „Muhammed je ubijen!“ Kada su došli do njega boja lica mu se bila promijenila.“ Enes je još rekao: „Vidio sam ožiljak na njegovim prsima od ovoga!“²⁶

Drugu vjerodostojnu predaju bilježi i Buharija u kome je Poslanik a.s. detaljno opisao dolazak Džibrila i pranje svoga srca sa Zemzem vodom.²⁷ Istu predaju bilježi i Muslim.²⁸

²⁶ Poglavlje o vjerovanju, o Israu, 1/147.

²⁷ Buharija u „Sahihu“, poglavlje o namazu, 1/458.

²⁸ Muslim, ibid. 1/478.

Brojni islamski učenjaci navode da ja Allahovom Poslaniku a.s. srce prano sa Zemzemom četiri puta: prvi puta kada mu je bilo četiri godine i kada se igrao sa djecom kod Halime es-Sa'dijje, drugi puta kada mu je bilo deset godina, treći puta kada je postajao Vjerovjesnik i četvri puta kada je išao na noćno putovanje iznad nebesa — Isra.²⁹

Prilikom vađenja srca Muhammeda a.s., iz njega je odstranjen ugrušak kojim bi mu šejtan mogao nauditi, potom je ono oprano sa blagoslovljenom vodom Zemzema, te je u njega uljevena mudrost i vjerovanje, kako stoji u hadisu kod Buharije.

Njegovo srce je pripremljeno za mladost, za prihvatanje tereta Objave i za susret sa Uzvišenim Allahom. Svaki puta sa Zemzemom.

Od Ibn Abbasa r.a. se prenosi da je rekao: „Došao je Allahov Poslanik s.a.v.s. do Zemzema, pa smo mu dodali kofu sa Zemzem vodom iz koje je pio. Potom je u nju puhnua (ili pljunuo p.a.), pa smo je mi vratili u bunar Zemzema. Tada je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Da je vi niste prvi dohvatili, ja bih je sam izvadio.“³⁰

²⁹ Vidi: Fetbul-Bari, 1/460 i 13/481; „Subulul-huda ver-Rešad“, 2/59.

³⁰ Musned imama Ahmeda, 1/372.

U drugom rivajetu stoji da je izaprao grlo a potom ispustio svoju mubarek pljuvačku u košu te je naredio da je bace u Zemzem.³¹

Također se navodi da su ashabi tada osjetili miris ljepši od miška.³²

Poznato je da je Allahov Poslanik s.a.v.s. sa svojom mubarek pljuvačkom izliječio više ashaba. Među njima su i Ebu Bekr r.a., Alija i drugi.

Ovakvim postupkom ashabi su željeli da bereket njegove a.s. pljuvačke ostane trajno u Zemzemu te da na taj način, ova blagoslovljena voda bude još vrednija. Poslanik a.s. je ovaj njihov postupak odobrio, a u nekim rivajetima i naredio. Ovdje vidimo njegovu milost za svoj Ummet, jer nije bio zadovoljan da blagodat njegovog blagoslova koju mu je Allah podario bude spriječena njegovim sljedbenicima koji će doći nakon njega.

Buharija prenosi u svom „Sahihu“ čuveni događaj bitke na Hajberu. Seh1 b. Sa'd je ispričao da je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Sutra ću dati zastavu čovjeku kome će Allah dati pobjedu (u drugom rivajetu: „Koga vole Allah i Njegov Poslanik“ ili je rekao: „Koji voli Allaha i Njegova Poslanika“).“ Kada je sutradan osvanilo, svi su se okupili oko Poslanika a.s. i svi su željeli da to budu baš oni. Pa je Poslanik rekao: „Gdje je Alija b. Ebi Talib?“

---

³¹ „Ahbari Mekke“, 2/54.

³² „Musned“, ibid.

- „Žali se da ga bole oči o Allahov Poslaniče!“ – rekoše mu.

- „Idite do njega i dovedite ga!“ Kada je došao, Allahov Poslanik a.s. je stavio svoje pljuvačke u njegove oči i učinio dovu za njega, pa je on ozdravio tako da nije osjećao nikakvu bol. Pa mu je dao zastavu...“³³

Buharija bilježi i predaju od Berra'a r.a. da je rekao: „Na Hudejbijji nas je bilo 1400 ljudi. A Hudejbijja ima samo jedan bunar, koji mi sav popismo, a da ne ostavimo ni kap vode. Allahov Poslanik a.s. je došao i sjeo na ivicu bunara i zatražio da mu se donese vode, koju je stavio u usta a potom je ispustio u bunar. Mi se približismo i ubrzo voda nadode te se napismo i napojismo i naše žedne životinje.“³⁴

U Džabirovom rivajetu stoji da je rekao: „Da nas je bilo i stotinu hiljada svima bi bilo dovoljno vode koja je nadošla!“³⁵

Jedna od odlika Zemzem vode je to da ona zasićuje kao hrana, a uz to najbolje gasi žed. U kazivanju o Hadžeri i njenom sinu Ismailu smo naveli kako im je, nakon što im je nestalo hrane i vode, Uzvišeni Allah poslao meleka koji im je na određeni način iskopao Zemzem.

³³ Poglavlje o vrijednostima ashaba, odlike Alije r.a., 7/70.

³⁴ Poglavlje o značima Poslanstva, 6/58).

³⁵ „Fethul-Bari, 7/44).

Imam Kurtubi o riječima Uzvišenog Allaha: „Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije. kod Tvoga Časnog Hrama,“ je rekao: „Uzvišeni Allah je poslao meleka, koji im nađe vodu a ona im je bila i utoljenje za glad.“³⁶

Također smo spomenili da im je te prilike Džibril a.s. rekao: „Nebojte se propasti! Na ovom mjestu će biti Allahov Hram kojeg će izgraditi ovaj dječak i njegov otac. Allah neće dozvoliti da propadnu oni koji Ga obožavaju!“ A to znači da se ne boje gladi, jer je u Zemzemu njihov spas i da će im on biti dovoljan kao piće te da će im zamijeniti i hranu.³⁷

I zaista, imali su samo Zemzem sve dok pleme Džurhuma nije stiglo u Mekku, a o čemu smo već govorili.

O svojstvu sitosti Zemzem vode govori nam i slučaj Ebu Zerra el-Gifarija r.a. koji je u Mekki boravio 30 dana i noći a da nije ništa nije pio osim Zemzema, pa se je još i udebljao. Ovaj slučaj bilježi imam Muslim u svome Sahihu.³⁸ Nakon što ga je Poslanik a.s. pitao: „Ko te je hranio?“ (za ovih 30 dana p.a.) on je odgovorio: „Nisam imao nikakve hrane osim Zemzem vode, pa sam se čak i udebljao a da u svome želucu nisam osjetio gladi.“ Tada mu je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Ta voda je mubarek! Ona je voda koja donosi sitost!“

---

³⁶ „Džamiul-ahkam“, 9/370.

³⁷ Vidi: „Fetahul-Bari“, 6/403.

³⁸ Poglavlje o vrijednostima Ebu Zerra r.a., 4/1921.

Abbas b. Abdul-Muttalib r.a. je govorio: „U džahilijjetu su se ljudi takmičili oko Zemzema, pa bi siromašniji porani sa svojim porodicama i pili bi Zemzem vodu pa bi im to budi jutarnja užina. I mi smo držali da je Zemzem pomoć siromašnima.“³⁹

O čudnovatosti ovog svojstva i odlike Zemzema se bilježe mnoge priče a u to se svake godine osvjedoče stotine naših hadžijsa iz Bosne i Hercegovine, kao i stotine hiljada iz cijelog islamskoga svijeta.

Tako Ibn Kajjim r.a. bilježi da je neki čovjek živio 40 dana, pijući samo Zemzem vodu.

Neki islamski alimi navode da muslimanu koji žele da dožive ovo iskustvo trebaju da Zemzem piju sa nijjetom da im u njemu bude sitost.

Ibn Abbas r.a. prenosi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Od znakova po kojima se mi raspoznavamo od munafika je to da oni ne ispijaju mnogo Zemzem.“⁴⁰

U drugom rivajetu stoji: „Isbijanje Zemzema je spas od licemjerja.“⁴¹

Od praktičnih sunneta našeg Poslanika s.a.v.s. je da je on mnogo pio – ispijao Zemzem

³⁹ Ezreki u citiranom djelu, 2/47.

⁴⁰ Ibn Madždžde u „Sanenu“, 2/1017.

⁴¹ Ezreki i Sujuti u „Džamias-sagitu“, 3/263.

vodu. Kada kažemo da je Poslanik a.s. mnogo pio Zemzem, kada god bi bio u prilici, mislimo da bi u tri daška pio vode koliko bi mu moglo stati u stomak, kako to navodi cijenjena ulema.

Svako onaj ko zna vrijednosti Zemzema i preporuku da se on pije što više, a ne postupi tako, kada je u prilici za to, naprimjer u Medini ili Mekki, neka zna da je propustio veliko dobro.

Žbog toga je žalosno da ima naših hadžija koji za vrijeme boravka u Medini i Mekki veoma malo piju Zemzem, štaviše, oni u velikim količinama uživaju u „Coca-coli“, „Fanti“, „Spritu“, „Seven up-u“ i drugim gaziranim pićima.

Poseban ukus Zemzem vode

Jedna od posebnih karakteristika Zemzema je to da on ima poseban ukus. Svako onaj ko je prohao hiljade voda, a potom proba Zemzem sigurno će vidjeti da se Zemzem razlikuje od ostalih voda svijeta i po svome ukusu. Vjernici će se uvjeriti da Zemzem što više da se pije to se više povećava ljubav spram njega.

Dušmanski pokušaji od vraćanja vijernika od Zemzema

Jedna od dušmanskih spletki bila je povezana i sa Zemzem vodom. Naime, 1304. h. god., engleski konzulat u Džiddi je izdao proglas o Zemzem vodi. U njemu je stajalo i to da su uzeli

uzorak Zemzem vode, posredstvom jednog muslimana koji je radio kod njih u konzulatu i da su ga dali na detaljnu analizu. Nakon toga su napisali najružnije stvari u ovoj analizi. Između ostalog, u proglasu je stajalo da je „Zemzem voda prepuna štetnih bakterija, u njoj se nalazi kolera, ona je gora i od vode koja teče dolinama i kanalima.“ Ovaj proglas su objavili u kratkoj knjižici pod nazivom „Hadž u Mekki i kolera u Zemzemu.“

Na taj proglas je hitro odgovorio tadašnji halifa svih muslimana, turski sultan Abdul-Hamid drugi (1842-1918), koji je poslao svoga posebnog doktora u Mekku sa zadatkom da uzme uzorke Zemzema i da ih detaljno ispita. Kada je to učinio, našao je da su analize izvanredne i da ništa od spomenutog u engleskom proglasu nije istina. Tada su napisali odgovor engleskom konzulatu u kome su rekli: „Čovjek koji vam je donio vodu koju ste analizirali je poznati Židov, koji za sebe govori da je musliman i donio vam je vodu koja teče kanalima, a ne Zemzem vodu. Dakle, vaša analiza te vode je tačna ali to nije Zemzem voda. Mi smo učinili detaljne analize Zemzema koje vam šaljemo.“ Na ovaj način su objasnili ljudima suštinu njihovog proglasa.

Nešto slično se dogodilo i 1971. god. kada je jedan egipatski naučnik objavio tekst u kome je naveo da Zemzem voda nije dobra za piće. Kralj Fejsal b. Abdul-Aziz (1906-1975) je naredio da se hitno urade analize Zemzem vode i da se one detaljno ispituju u Saudijskoj Arabiji i u

Evropi. Ekipa stručnjaka je to uradila te je izmjerila ostalog u svome nalazu kazala:

„Rezultati uzoraka iz laboratorije u Evropi i rezultati koje smo mi dobili su bili skoro identični. Razlika između Zemzem vode i obične vode je u količini kalcijuma i magnezijuma. Sadržaj je malo povećan u Zemzem vodi. Ovo je vjerovatno razlog zašto je voda veoma osvježavajuća za hadžije. Izveštaj iz evropskih i naših laboratorija je pokazao da je voda čista za piće. Izjava egipatskog naučnika je neistinita.“ Kralj Fejza! je bio izuzetno srećan i odmah je naredio da se tvrdnje o neispravnosti vode demantuju. „Ovo istraživanje je bila blagodat pomoću koje smo ustanovili hemijski sastav vode. Ustvari, što se više vrše istraživanja sve više izranjaju nova nevjerovatna otkrića vode kojom jo Allah dž.š. počastio vjernike - hadžije. Ovaj izvor nije nikad isušio. On je uvijek bio isti. Uvijek ista kompozicija soli i ukusa još od samog nastanka izvora. Ukus je uvijek bio isti i hadžije se nikad nisu požalile na promjenu ukusa. Voda je uvijek bila univerzalna. Nikada se nije hemijski pročišćavala kao što je to slučaj sa običnom gradskom vodom. Biološka vegetacija je obično prisutna u svim izvorima, što čini da se u vodi počnu javljati alge te da voda poprimi neprijatan ukus ali ovo nije slučaj sa Zemzem izvorom. Tamo nema ni traga biološkog života. Molim vas da prenesete ove činjenice o velikim čudima Zemzem vode. A Allah dž.š. će nagraditi vjernike jer Allah voli one koji čine dobra

djela.⁴² Između ostalog, zapisao je Sefir Azam, jedan od članova ekipe koja je analizirala Zemzem vodu.

Zemzem voda je piće dobrih Allahovih robova

Od Ibn Abbasa r.a. se prenosi da je rekao: „Klanjajte gdje klanjaju odabrani Allahovi robovi i pijte piće odabranih Allahovih robova.“ Na to ga upitaše: „Gdje je to gdje klanjaju dobri Allahovi robovi?“ „Ispod oluka Ka'be“ – odgovori on. „A šta je piće dobrih?“ – upitaše. „Zemzem voda“ – on odgovori.⁴³

Prenosi se od Ikrime b. Halida el-Mahzumija el-Kuršijja, poznatog tabi'ina da je rekao: „Jedne noći sam kasno sjedio kod Zemzema, kad najednom ugledah skupinu kako tavafi, na njima je tako bijela odjeća kakvu ja nikada nisam vidjeo. Kada su završili tavaf, klanjaše blizu mene. Jedan od njih se okreni i reče svojim pratiocima: „Hajdemo sada da pijemo od pića čestitih Allahovih robova.“ Ustadoše i udoše u prostoriju sa Zemzem bunarom. Ja u sebi pomislih: „Tako mi Allaha i ja ću s njima ući da ih upitam o tome.“ Ustadoh i uđoh kod Zemzema, kad tamo, nikoga ne nađoh.“⁴⁴

Kada kažemo da je Zemzem piće dobrih i čestitih Allahovih robova, pri tome mislimo prije svega na Hadžeru i njenog sina Ismaila, potom

⁴² Ašī ḥanīn, 148.

⁴³ Aḥbābū Mekke, 1/318.

⁴⁴ Ibid, 2/51.

našeg Poslanika Muhammeda s.a.v.s., njegove vjerne sljedbenike ashabe i tabi'ine, a potom i na sve hadžije koji iz godine u godinu sa velikim uživanjem piju Zemzem vodu.

Zemzem voda je jedan od najboljih poklona i počasti

Zemzem je od najboljih poklona koji se može nekome donijeti i pokloniti, a sve zbog njegovih vrijednosti i koristi.

Od Ibn Abbasa r.a. se prenosi da je rekao: „Allahov Poslanik s.a.v.s. kada bi želio nekoga posebno počastiti napoji bi ga Zemzem vodom.“⁴⁵ Prenosi se da bi Ibn Abbas r.a. častio svoje goste sa Zemzem vodom.⁴⁶

Od Muđžahida, poznatog Ibn Abbasovog učenika, se prenosi da je rekao: „Nikada nisam vidio da je Ibn Abbas r.a. nekoga nahranio a da ga nije napojio Zemzemom.“⁴⁷

Zemzem je voda koja će postojati do Sudnjeg dana

U današnjem svijetu sve više je aktuelno pitanje voda za piće. I pored toga što voda

---

⁴⁵ Ibn Nu'ajm u „Hilji“, 3/304. Sužulizanjega kaže da je daif hadis, u „Džami'us-sagiru“, 5/96.

⁴⁶ Abbanu Mekke“, 2/46.

⁴⁷ Ibid, 2/46.

zaustima veći dio ovog dunjaluka, velika većina tih voda uopće nije za piće ljudi niti životinja.

„Problem vode“, kako ga nazivaju je posljedica naglog porasta stanovništva Zemlje, velikog zagađivanja, nesigurnih izvora i drugih faktora. Ujedinjeni narodi (UN) pretpostavljaju da će nedostaci vode ozbiljno ugroziti ekonomije pojedinih zemalja svijeta, kao i to da će manjak vode proizvesti manju proizvodnju hrane od potrebne i vrlo vjerovatno biti predmetom međunarodnih sukoba. I zaista, vidimo da se o ovom problemu sve više govori u svijetu.

Kada je ovaj problem u pitanju, već smo spomenili da je jedna od odlika Zemzema i to da neće nikada presušiti do Sudnjeg dana. Razmislimo o slijedećem: s obzirom da je zemzem bunar dubok 30 metara, kako to da se nivo njegove vode ne smanjuje ili ne presahne i da je on konstantan? Kako to da jedan bunar može da napoji više miliona ljudi za vrijeme hadža, unre i ramazana? Kako to da je Zemzema uvijek dovoljno i da nikada nije presušio od vremena neposredno pred dolazak posljednjeg Poslanika pa sve do danas?

Odgovor na ta pitanja je da je Zemzem voda blagoslovljena i da je u njoj svaki bajr. Dio odgovora je i u slijedećem hadisu:

Od Dahhaka b. Muzahima r.a. se prenosi da je rekao: „Uzvišeni Allah će pred Sudnji dan presušiti pitke vode i one će se povući, sve osim Zemzem vode. A Zemlja će iz svoje utrobe izbaciti ono što je u njoj od zlata i srebra. Pa će doći

čovjek sa kesom zlata i srebra i pitaće: „Ima li iko da primi ovo od mene?“ „Da si jučer došao, ja bih uzeo“ – neko će mu odgovoriti.⁴⁸

Što se tiče povlačenja i zatrpavanja Zemzema za vrijeme plemena Džurhum, spomenili smo da je to bio vid Allahove kazne radi brojnih grijeha koje su činili.

Jedan inženjer, po imenu Jahja Kušk, je ispitivao Zemzem vodu 1400. h. god. (sada je 1425. h. god. p.a.) pa je izmjerio da je jačina Zemzema 8000 litara u minuti. Imajući jedinstvenu priliku da uđe u bunar, on je opisao: „Nikada neću zaboraviti veličanstveni prizor: voda je izvirala u takvim količinama koje niko nije mogao zamisliti, a glas Zemzem izvora je tako jak da se gromoglasni ezani pored Ka'be uopće nisu čuli!“⁴⁹

Od Mudžahida se prenosi da je rekao: „Jednom smo putovali kroz Vizantijsku carevinu i jednu noć zanoćismo kod jednog isposnika. On nas upita: „Ima li iko od vas da je iz Mekke?“ „Da“ – rekoh mu ja. „Koliko je između Zemzema i Hadžerul-esveda?“ – upita on. „Ne znam tačno, ali znam otprilike.“ – rekoh. On mi na to reče: „Ali ja znam. Zemzem izvire ispod Hadžerul-esveda. Draže bi mi bilo da imam posudu (laden) napunjenu Zemzemom, nego samim zlatom.“⁵⁰

---

⁴⁸ „Al-Baru Mekke“, 2/6.

⁴⁹ „Zemzem“, od Jahje Kuška, 200 str.

⁵⁰ „Al-Baru Mekke“, 2/37,38.

U Zemzem vodi je lijek za svaku bolest

U Zemzem vodi je lijek za svaku bolest

U zvišeni Allah je Stvoritelj svega. Kako je Allah stvorio razne bolesti trako je za njih dao i lijek. ● ovome, kao i ● obavezi liječenja nam govore i ove predaje:

Ebu Derda r.a. prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: „Allah je dao bolest i lijek i za svaku bolest je odredio lijek, pa se liječite! A ne liječite se sa haramom!“⁵¹

Enes r.a. prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: „Allah je stvorio bolest i stvorio je lijek (za svaku bolest) pa se liječite!“⁵² u drugom rivajetu koji također bilježi Ahmed stoji i „Zna ga (lijek) ko zna, a ne zna ga ko ne zna!“

Usame b. Šurejk je rekao: „Upitali su ljudi: „● Allahov Poslaniče, hoćemo li se liječiti?“ On

---

⁵¹ Ebu Davud, Bejbeki, ovaj sened je hasen.

⁵² Imam Ahmed.

im reče: „Da, o Allahovi robovi, liječite se! Allah nije stvorio ni jednu bolest da za nju nije stvorio lijek, osim jedne bolesti.“ „Koje?“ – upitaše. „Starosti“ – odgovori Allahov Poslanik a.s.⁵³

Od Allahove dž.š. milosti spram Svojih robova je da je u Zemzem vodi dao da bude lijek za sve bolesti ali samo za one osobe za koje to Allah dozvoli. O ovome su nam prenešene brojne predaje. Od njih su i slijedeće:

Ibn Abbas r.a. prenosi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Najvrednija voda na svijetu je Zemzem voda. U njoj je sitost za glad i lijek za bolest!“⁵⁴

Ebu Zerr r.a. prenosi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Zemzem utoljuje glad i u njemu je lijek za bolest.“⁵⁵

Ibn Hadžer el-Hejtemi je rekao: „Riječi Poslanika s.a.v.s.: „Lijek za bolesti“, obuhvata sve vrste fizičkih i psihičkih bolesti.“⁵⁶

Rakihi prenosi i ovu predaju: „Allahov Poslanik a.s. je nosio Zemzem vodu u mješinama za liječenje i iz njih je poljevaio bolesne i poji bi ih.“⁵⁷

---

⁵³ Ebu Davud, Ibn Madždže i Tirmizi koji kažu da je sahih.

⁵⁴ Hadis se bilježi u više zbirki. Vidi: Munzir u „Tergibu i Tehibu“, 2/209; svi prenosioци su nam vjerodostojni: Taberani u „Kebiru“, 11/98; Ibn Hibban u „Sahihu“; Sućuti za njega kaže da je hasen hadis u „Džami'u sagiru“, 3/489.

⁵⁵ Bezzar sa sahih senedom, vidi: „Tergib ve terhib“, 2/209.

⁵⁶ Vidi „Tuhtul-muhtadž“, 4/134.

⁵⁷ „Ahšani Alekke“, 2/37. Hafiz Ibn Hadžer r.a. kaže da je sened ove predaje hasen ali je ona mevkul.

Ibn Abbas r.a. prenosi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Zemzem voda je za ono za šta se pije, pa ako je budeš pio tražeći lijeka. Allah će te izliječiti, a ako je budeš pio da te Allah sačuva, Allah će te sačuvati, a ako je budeš pio da utoliš žeđ, Allah će ti je utoliti.“⁵⁸

Znajući ovu vrijednost Zemzema ashabi su ga pili i njime se liječili. Tako bi Ibn Abbas r.a. često pio Zemzem i učio slijedeću dovu: „Allahu dragi, molim Te za korisno znanje, za veliku nafaku i lijek za svaku bolest.“⁵⁹

Uzvišeni Allah kaže za Sebe da je On taj koji daje ljekovitost u čemu On želi: „I Koji me, kad se razbolim, liječi.“⁶⁰ Ovo je dio dove Ibrahima a.s. a koju Allah dž.š. spominje,

* * *

---

⁵⁸ Hakim u „Mustedreku“, 1/473 i kaže za njega da je suhik. Isto tvrdi i Saijutija u „Džami'us-sagiru“, 4/404, kao i drugi.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Izš-Štara, 80.

Kazivanje o onima koji su se liječili Zemzemom

Abdullah sin Alameda b. Hambela r.a. je govorio: „Vidio sam ga kako pije Zemzem i njime se liječi i njime je potirao svoje ruke i lice.“⁶¹

Ibn Kajjim r.a. kaziva: „Mnogi ljudi, kao i ja sam, su probali liječenje Zemzem vodom i naišli su na izvanredne rezultate. Ja sam se njime liječio od brojnih bolesti, pa sam Allahovom voljom ozdravio.“⁶²

On nam i opisuje kako se je liječio Zemzemom: „Jednom sam se dugo zadržao u Mekki gdje sam se i razbolio. Nisam imao ni doktora niti ikakvih lijekova, pa sam se liječio Zemzemom i sa riječima Allaba dž.š.: „Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo!“⁶³ i to tako da

---

⁶¹ „Sijerü a'tamir nabelâ“, od Zehabija. 11/212.

⁶² Zâdul-Me'âdî, 4/393.

⁶³ El-Fetâvâ, I.

bi uzmi Zemzema i na njega bi više puta ući ove ažete, potom bi to popio. U tome sam našao potpuni lijek. Potom sam to praktikovao kada bi ogladnio, pa bi u potpunosti uspio da na taj način utolim glad.⁶⁴

Zejnuddin el-Iraki, jedan od čuvanih šejhova Iraka, je pio Zemzem radi raznih stvari. Od njih su i radi liječenja unutrašnjih bolesti, pa je tako ozdravio bez ikakva drugog lijeka.⁶⁵

Brojne se predaje navode od ljudi koji su Zemzem vodom izliječili svoj loš vid ili potpuno sljepilo, kao i druge bolesti poput: mucanja, vodene bolesti, bolova u želucu, nemogućnosti čuvanja mokraće i brojnih drugih bolesti.⁶⁶

Od svih ljekovitosti Zemzem vode, posebno se ističu i ove:

Zemzem voda je lijek za groznicu. Imam Buharija bilježi u svome „Šahihu“ sljedeću predaju od Hammama koji prenosi od Ebu Džemreta ed-Dubaija koji je rekao: „Sjedio sam sa Ibn Abbasom r.a. u Mekki, pa me je obuzeła groznica na to mi je on rekao: „Otkloniću ti je sa Zemzemom jer je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Groznica je od džehennemskog plamena, pa je ohladite sa vodom,“ ili je rekao: „sa Zemzem vodom.“ – ravija nije siguran.⁶⁷ U rivajetu Imama

---

⁶⁴ Zedul-Me'ad, 4/178.

⁶⁵ „Šifaulgaram“, I/255.

⁶⁶ Opširnije o tome: „Fadlu mai Zemzem“, 114-126 str.

⁶⁷ Poglavlje o opisu vatre, 6/330.

Ahmada r.a. bez spomenute sumnje stoji: „Pa je ohladite sa Zemzem vodom.“⁶⁸

Zemzem voda otklanja glavobolju i gledanje u nju izbistrava vid. El-Ezreki prenosi od Dahhaka b. Muzahima, jednog od tabi'ina da je rekao: „Saznao sam da je u obilnom ispijanju Zemzema spas od licemjerstva. I da Zemzem otklanja glavobolju i da gledanje u nju bistri čovjekov vid.“⁶⁹

Ovo je interesantno kazivanje o snazi tevbe i iskrenog pokajanja Allahu. dž.š.. Marokanka Layla El-Helv oboljela je od raka i ljekari više nisu bili u mogućnosti da je liječe. Najbolji specijalisti Evrope nisu imali nade u njeno ozdravljenje, čak je i sama Layla izgubila svaku nadu, međutim, Allah, Hvaljen i neka je Uzvišen On, provida. Prepuštamo vas sestri Lejli da vam kaže sve o sebi. Priča o povećanju imana, ispričana vlastitim riječima, preuzeta je iz knjige "Oni koji su se pokajali Allahu", objavljena je na francuskom jeziku, a autor je Ibrahim Abdullah el-Hazemi.

Lejla kazuje: Prije devet godina saznala sam da imam veoma opasnu bolest – rak. svako zna da je i samo spominjanje imena te bolesti

---

⁶⁸ 1/291.

⁶⁹ "Abbas Mekke", 2/45.

zastrašujuće. Moje vjerovanje u Allaha bilo je slabo. U potpunosti sam zastranila od sjećanja na Allaha, dž.š. i smatrala sam da će ljepota i zdravlje trajati cijeli život. Nikada nisam ni pomišljala da ću oboljeti od bolesti poput raka. I tako, kada sam saznala za bolest koja je u meni, to me tako jako potreslo, iz dubine duše. Razmišljala sam o bježanju. Ali gdje? Gdje mogu pobjeći od bolesti koja se nalazi u meni? Čak sam pomišljala na samoubistvo! Međutim, mnogo sam voljela svog muža i djecu. Nisam ni razmišljala o Allahovoj kazni ako počinim takav grijeh, jer, kao što sam rekla, bila sam daleko od sjećanja na Allaha. Allahova je volja bila da ta bolest bude razlog mojoj uputi, također i razlog za uputu mnogo ljudi.

Otišla sam u Belgiju gdje sam posjetila mnoge ljekare. Oni su kazali mom mužu da mi prvo moraju ukloniti dojke, potom da moram ići na određene terapije. Znala sam da će te terapije uzrokovati opadanje kose, da će moje trepavice i obrve nestati, da će to uzrokovati pojavu brade na mom licu i učiniti da mi nokti i zubi počnu otpadati. Tako sam u potpunosti odbacila tu soluciju. "Radije ću umrijeti sa svojim dojkanima, zubima i sa svime onim s čime me je Allah stvorio nego živjeti bez toga." – kazala sam. Zamolila sam ljekare da mi daju drugu terapiju i oni su to i učinili. Vratila sam se nazad u Maroko. Išla sam na terapiju i nisam imala nikakvih posljedica na svom tijelu što me je činilo veoma sretnom. Razmišljala sam: možda su

ljekari pogriješili i možda ja nemam rak. Međutim, nakon šest mjeseci, počela sam naglo mršaviti, moja boja se počela mijenjati i osjećala sam konstantni bol. Moj ljekar u Maroku savjetovao mi je da se vratim u Evropu i to sam i učinila. Tamo u Belgiji sam naišla na katastrofu! Ljekari su rekli mom mužu da se bolest raširila cijelim mojim tijelom, da su pluća u potpunosti inficirana i da sada nemaju nikakvog rješenja za moj slučaj. Kazali su: "Bolje vam je da odvedete svoju suprugu nazad u svoju zemlju da tamo umre." Moj muž je bio šokiran... i, umjesto odlaska nazad u Maroko, otišli smo u Francusku, misleći da ćemo tamo naći neko rješenje. Ali, u Francuskoj nismo našli od onoga na što smo našli u Belgiji. Konačno, odlučili smo da odemo u bolnicu i da odem na operaciju odstranjivanja dojki te da nastavim s jakom terapijom (koju su ljekari ranije propisali).

Međutim, moj suprug je razmišljao o nečemu na što smo uvijek zaboravljali – žalosno, na nešto što je uvijek bilo previše daleko od naših misli. Allah dž.š., je nadahnuo mog supruga da me odvede Allahovoj Svetoj kući u Meki. Možda možemo stati pred Allaha i zamoliti ga da nam pomogne da pronademo izlaz iz tog problema. Napustili smo Pariz izgovarajući: "Allahu Ekber, La ilahe illallah" (Allah je najveći, Nema boga osim Allaha). Bila sam veoma sretna jer bilo je to prvi put da posjetim Allahovu Svetu kuću i da vidim Kabu.

Ponijela sam primjerak Kur'ana iz Pariza, prije ga čak nisam ni imala sa sobom i krenući smo za Mekku. Kada sam ušla u Svetu džamiју i prvi put vidjela Kabu mnogo sam plakala. Prizor, mjesto na kojem su klanjali Allahovi poslanici, Sveta džamiја, mnoštvo muslimana, Veličanstvenost, Darežljivost i Čista Milostivost mog Gospodara, Allaha...

Plakala sam jer se sa svim tim nisam mogla lahko suočiti, jer sam žalila za svim prošlim godinama koje sam provela bez obavljanja namaza i traženja Allahove pomoći. Kazala sam: "O, Gospodaru, ljekari su bili nemoćni da me izlijeće.... Ti imaš lijek za svaku bolest, sva vrata su ispred mene zaključana. Ništa mi nije ostalo nego da tražim pred Tvojim vratima, Molim te Gospodaru, ne zatvaraj mi Svoja vrata!" Nastavila sam klanjati i upućivati Allahu dove dok sam obilazila Kabu. Molila sam ga da me ne razočara i vrati praznih ruku. Kao što sam ranije kazala, u potpunosti sam zastranila kada je bila u pitanju Allahova vjera. Tamo sam otišla i do učenjaka i zamolila ih da me upute na neke knjižice i dove koje lahko mogu čitati. Savjetovali su mi da učim što više mogu iz Kur'ana. Također su mi savjetovali da što više činim "tedhallu" sa Zemzem vodom. (Tedhalla: je piti velike količine vode dok voda ne dođe do rebara). Također su mi savjetovali da mnogo spominjem Allaha i da donosim salavate na Poslanika a.s. Na Allahovom svetom mjestu sam se osjećala veoma mirno i opušteno.

Zamolila sam supruga da mi dopusti da se ne vraćam nazad u hotel i da ostanem u Haremu cijelo vrijeme. On mi je dao svoje dopuštenje. U Haremu su pored mene bile neke sestre iz Egipta i Turske koje su vidjele kako mnogo plačem. Pitalo su me za razlog. Kazala sam im da prije nego što sam došla u Allahovu kuću, nikad nisam mislila da ću je toliko mnogo zavoljeti. Također sam im kazala da imam rak. One su bile uz mene cijelo vrijeme i nisu me napuštale. Također su dobile dozvole od svojih muževa da ostanu sa mnom u džamiji.

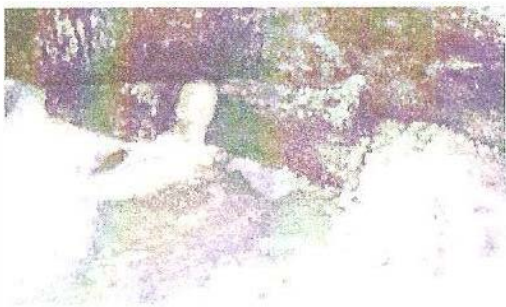
Rijetko smo spavale. Jele smo male količine brane, ali smo pile mnogo vode Zemzem. I kao što je Poslanik, s.a.v.s. kazao: "Zemzem voda je za ono zašto se pije, ako je piješ s namjerom da se izliječiš, Allah, dž.š., će te izliječiti. Ako je piješ zbog žeđi, Allah, dž.š., će ti ugasiti žeđ... itd." Tada nisam osjećala glad. Nastavila smo obavljati tavaf i mnogo učiti Kur'an. Na taj način provodila sam dane i noći. Kada sam došla u Allahovu kuću bila sam veoma mršava, a gornji dio mog tijela i moje grudi bili su ispunjeni oteklinama od krvi i gnoja. To je bilo zbog toga što se rak proširio po čitavom gornjem dijelu mojih grudi. Sestre su me neumorno mogle da operem gornji dio svog tjela Zemzem vodom, ali ja sam se čak bojala da taj dio tijela i dodirnem. Bojala sam se podsjećanja na svoju bolest, jer će tada bolest okupirati moje misli, umjesto da se sjećam Allaha i da mu se predam u potpunosti.

Od tada sam stalno prala svoje tijelo, bez direktnog doticanja dijela koji je bio pogođen rakom. Nakon pet dana, moje prijateljice su insistirale da cijelo tijelo polijem i operem Zemzem vodom. Na početku sam odbila. Međutim, osjetila sam da me nešto tjera da to učinim. Polahko sam pokušavala preći preko dijelova koje sam uvijek izbjegavala, preko grudi. Ponovno sam se uplašila, ali sam opet osjetila silu koja me tjera da još jednom pokušam. Oklijevala sam. Nakon trećeg pokušaja, prisilila sam svoju ruku da pređe preko gornjeg dijela tijela i konačno, preko grudi! Nešto nevjerovatno se desilo – nije bilo otekline od krvi i gnoja!!! Nisam mogla vjerovati u ono što sam osjetila. Prešla sam preko svojih grudi još jednom, bila je istina! Da, to je bila istina! Zadrhtala sam. Sjetila sam se da je Allah kadar učiniti što god On hoće. Zamolila sam jednu prijateljicu da dodirne moje tijelo svojom rukom i pogleda ima li otekline: Ona je to učinila i one su potom povikale: «Allahu Ekber! Allahu Ekber!» Otrčala sam svom suprugu u hotel, podigla sam svoju košulju i kazala:

“Pogledaj Allahove Milosti!” Rekla sam mu šta se desilo i on nije mogao da u to povjeruje. Plakao je neprestano. Kazao je: “Znaš li da su se ljekari zaklinjali da ćeš umrijeti u roku od tri sedmice?” Ja sam im odgovorio: “Sudbina je u Allahovim rukama, neka je On Hvaljen, niko ne zna šta nam budućnost donosi osim Njega. Ostali smo u Svetoj Allahovoj kući jednu sedmicu,

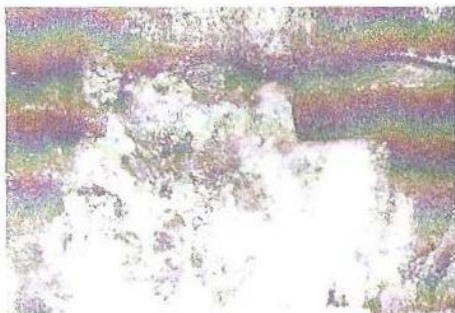
zahvaljivala sam Mu za Njegovu nemjerljivu milost. Potom smo otišli da posjetimo Poslanikovu džamiju u Medini.

Nakon toga smo otputovali u Francusku. Tamo, ljekari su bili zbunjeni i iznenađeni do ludila. "Jesi li ti ista ona osoba" – pitali su me. Ponosno sam odgovorila: "Da, a ovo je moj suprug, mi smo se vratili Allahu i sada se ne plašim ničega osim Allaha, dž.š. sudbina dolazi od Njega. Kazali su mi da sam ja veoma čudan slučaj. Oni su izrazili želju da me ponovno pregledaju. Uradili su to ponovno i nisu ništa našli. Prije, jedva da sam mogla disati od nateklina. Međutim kada sam otišla u Allahovu Svetu kuću i zamolila Ga da me izliječi, rak je u potpunosti nestao. Potražila sam knjige iz Poslanikove biografije, čitala sam ih i mnogo plakala. Plakala sam žaleći za svim što sam propustila u životu. Propustila sam imati ljubav spram Allaha i Njegovog Poslanika. Ja, ponizni rob Allahov, koji je trebalo da voli Allaha cijelom svojom dušom, trošila sam svoju ljubav, kroz sve ove godine, na beznačajne stvari ovoga svijeta. Plakala sam za vremenom koje sam protraćila daleko od Allaha, mog Stvoritelja, za vremenom koje svi treba da utrošimo u obožavanje Allaha, istinski Ga voleći, izražavajući ljubav spram Njegovog Poslanika, slijedenjem njegovog plemenitog uzora, njegovog sunneta. Molim Allaha da oprost meni, mojoj supruzi i svim muslimanima i da me prihvati kao iskrenog roba. Amin!

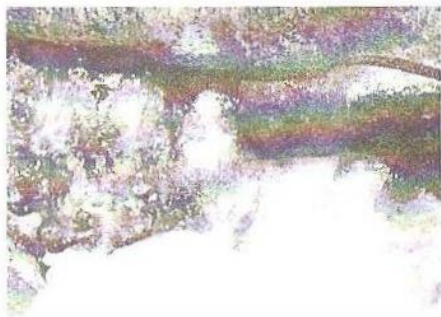

Izviranje Zemzema

Izviranje Zemzema

*„ZEMZEM VODA JE ZA ONO ZA
ŠTO SE PIJE“ – vjerodostojan hadis*

● poznatima i njihovim nijetima prilikom pijenja Zemzema

Znajući mnogobrojne vrijednosti ove blagoslovljene vode, te znajući za spomenuti hadis, brojni ashabī, tabi'ini, ugledni učenjaci kao i nebrojeni vjernici su pili Zemzem vodu čineći pri tome razne dove i donoseći razne nijete. Pri tome su molili od Allaha za brojne dunjalučke ali i ahiretske potrebe. Ovdje ćemo spomenuti neke od tih

uglednika i njihove dove prilikom pijenja Zemzema.⁷⁰

- Nijjet Omera r.a. prilikom pijenja Zemzema. Prenosi se da je je Omer b. Hattab r.a., drugi halifa muslimana, prilikom pijenja Zemzema učio: „Allahu dragi, ja pijem Zemzem radi utoljenja žeđi na Sudnjem danu.“
- Nijjet Abdullaha b. Abbasa r.a. prilikom pijenja Zemzema. Ovaj cijenjeni ashab, koji je bio najbolji poznavalac tumačenja Kur'ana, je kada bi pio Zemzem činio ovu dovu: „Allahu dragi, ja te molim za znanje koje koristi, za obilnu nafaku i lijek za svaku bolest.“
- Ebu Hanife r.a. i njegov nijjet. Zemzemi bilježi da je šejh Gassan el-Va'iz er-Rumi kazao: „Imam Ebu Hanifa je prilikom pijenja Zemzema molio Allaha da bude najučevniji od učenjaka. Pa je to i postao.“
- Nijjet Abdullaha b. Mubareka prilikom pijenja Zemzema. Prenosi se da je Abdullah b. Mubarek r.a. došao do Zemzema, prihvatio jednu kofu vode i okrenio se prema kibli, te rekao: „Allahu dragi, zaista nam je Ibn Ebi Mevali prenio od Muhammeda b. Munkedira a ovaj od Vjerovjesnika a.s. da je rekao: „Zemzem voda je za ono za šta se pije.“ I ja je pijem

---

⁷⁰ Sve navedene nijjete, kao i mnoge druge možete naći u spomenutom djelu „Fakhu mai Zemzem.“ Str.: 130-146.

radi utoljavanja žeđi na Sudnjem danu“ – potom se je napio Zemzema.

- Nijjet Šafije r.a. prilikom pijenja Zemzema. Ibn Hadžer r.a. kaže: „Postalo je poznato da je imam Šafija r.a. prilikom pijenju Zemzem vode činio dovu da bude dobar strijelac. Poslije je od deset pokušaja devet puta pogadao.“ U drugoj predaji stoji da je imam Šafija rekao: „Pio sam Zemzem vodu radi troga: radi gadanja – pa sam pogadao deset puta od deset pokušaja ili devet puta od deset pokušaja; radi znanja – pa sam postao ono što vidite i radi ulaska u Džennet pa se nadam da ću i to postići.“
- Nijjet Ibn Husejme r.a. poznatog hafiza hadisa. Njega su ljudi upitali: „Odakle ti toliko znanje?“ pa je odgovorio: „Allahov Poslanik a.s. je rekao: „Zemzem je radi onoga radi čega se pije“, pa sam ga ja pio i molio Allaha da mi podari korisno znanje.“
- Nijjet imama Hakima kada je pio Zemzem. Prenosi se od Ebu Abdullaha el-Hakim r.a. da je prilikom pijenja Zemzema molio Allaha da bude jedan od vrsnih pisaca. Pa je postao najbolji pisac svoga vremena.
- Nijjet Hatiba el-Bagdadija prilikom pijenja Zemzema. Prenosi se da je Hatib el-Bagdadi prilikom obavljanja hadža, pio Zemzem na tri gutljaža i molio od Allaha dž.š. da mi ispuni tri želje, povodeći se za hadisom „Zemzem je za ono za što se pije.“

Prva želja mu je bila da napiše djelo o historiji Bagdada, druga želja mu je bila da predaje hadis u Džamiji El-Mensura i treća je bila da bude ukopan pored Bišra el-Hafija, poznatog pobožnjaka. Sve tri želje su mu ispunjene.

- Nijet oca imama Ibn Džezera. Čuveni učenjak Ibn Džezera je pripovjeda: „Moj otac se je rodio 725 godine a 748 je obavio hadž. I ispričao mi je: „Pio sam Zemzem i molio Allaha da mi podari muško dijete koje će biti od učenjaka Kur'ana i kur'anskih znanosti. Pa sam oženio tvoju majku 750 god. i ti si mi se rodio 25 ramazana 751 god.“
- Nijet Ibn Hadžera el-Askalanija prilikom pijenja Zemzema. On nam pripovjeda: „Jedne prilike, kada sam bio na početku izučavanja hadisa, pio sam Zemzem vodu i molio Allaha da me počasti onolikim znanjem iz hadisa koje je imao Hafiz ez-Zehebi. Kada sam ponovo obavljao hadž, nakon otprilike 20 godina, shvatio sam da mi je dova ispunjena i više od toga, pa sam molio Allaha i za više od toga znanja, pa se nadam da će mi Allah i to podariti.“ Njegovi učenici su poslije govorili kako je poslije bio još učeniji.

Također se prenosi da su dobri Allahovi robovi svjedočili kako im je ukus Zemzema bio kao ukus meda, drugi puta kao mlijeka i sl.

Među njima su i Sufjan es-Sevri, Ebu Bekr Ajjaš, Rebbah el-Esved i drugi.⁷¹

Nakon što smo naveli mnogobrojne odlike Zemzem vode, kao i brojne hadise, predaje, vijesti i ostalo a što se bilježi o ljekovitosti Zemzema, može se desiti da će neko zapitati: „A da li je Zemzem lijek za svakoga, jer je poznato da su mnogi pili Zemzem i činili razne dove koje im nisu uslišane?“

Odgovor na ovo pitanje je sljedeći: kako su sve bolesti od Allaha dž.š. tako je i sva ljekovitost kod Uzvišenog Allaha. kako On daje bolest kome hoće tako On daje i lijek kome On hoće. Ovdje ćemo ljekovitost Zemzema uporediti sa ljekovitošću Kur'ana. Naime, Allah za Kur'an kaže da je: „liječ za vaša srca“⁷² i kaže Uzvišeni: „Mi objavljujemo u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima, a nevjernicima on samo povećava propast.“⁷³ Dakle, ljekovitost Kur'ana nije jednaka za sve ljude i to bez obzira na njihovo vjerovanje ili nevjerovanje. Isto je i sa Zemzem vodom. Ima onih koji piju Zemzem ali nisu čvrsto uvjereni u njegovu ljekovitost ili samo žele „da i to probaju“, a što je svakako pogrešno, ili pak oni koji pri sebi imaju stvari koje sprječavaju da njihove dove budu primljene. Od

⁷¹ Detaljnije o ovome „Pačlu mei zemzem“, str.: 147-151.

⁷² Junus, 57.

⁷³ El-isra, 82.

stvari koje spriječavaju primanje dove su: haram imetak, udaljenost srca, požurivanje dove i sl. Ipak možemo reći da je u Zemzenu lijek za dobra tijela, kako je u Kur'anu lijek za dobra srca.

Međutim, ima i vijernika kojima Allah ne ispunji dove prilikom pijenja Zemzema radi mudrosti koje samo On zna, ili im pak otkloni kakvu tegobu od njih ili im te njihove dove ostavi za Sudnji dan, kada će im one biti itekako potrebne.

Allahov Poslanik a.s. kaže: „Nema m jednog mushimana na dunjaluku koji bude molio Allaha za nešto a da mu to Allah neće ispuniti, ili će mu otkloniti kakvo zlo, sve dok on ne poćini kakav grijeh ili dok ne prekine rodbinsku vezu.“ Jedan ćovjek reće: „Dakle, da mnogo molimo Allaha!“ Poslanik reće: „Allah će još više ispunjavati!“⁷⁴

U rivajetu imama Malika, koji prenosi od Zejda b. Eslema da je Allahov Poslanik a.s. rekao: „Niko neće moliti za nešto a da ne dobije neku od tri stvari: da mu se ispunji dova, da mu se to saćuva za Sudnji dan ili da se njome pobriše neke od njegovih grijeha.“⁷⁵

⁷⁴ Firmizi a. „Sunenu“, 5:665. Hadis je hasen-sahih.

⁷⁵ Muveffa, 1/217.

Fikhska pitanja vezana za Zemzem

Pijenje Zemzem vode

Pijenje Zemzem vode je mustehab onome ko je u mogućnosti da do njega dođe. Allahov Poslanik je i svojim riječima kao i svojim djelima ukazao na to, te je podsticao vjernike da što više piju Zemzem vodu. Također, Resulullah s.a.v.s. se mnogo trudio da sa sobom ponese Zemzema iz Mekke, iako je u Medini uvijek imao obilje drugih voda. Ovu njegovu a.s. praksu su nastavile i njegove plemenite supruge – majke vjernika, njegovi ashabi i brojni alimi, nakon njega.

Islamska ulema je pisala djela o vrijednosti Zemzema, te je tako Hafiz Dimjati u svojoj knjizi „El-Metdžerur-rabih“, jedno poglavlje nazvao „poglavlje o sevapu pijenja Zemzem vode.“⁷⁶

Učenjaci sve četiri mezheba su saglasni u pohvaljenosti – mustehabu, pijenja i nošenja Zemzem vode svojim domovima.

---

⁷⁶ 312 str.

Od Džabira r.a. se prenosi da je Allahov Poslanik obavio tri kruga tavafa, potom je klanjao dva rekata, potom se vratio u tavaf (pa ga upotpunio na sedam krugova p.p.). Nakon ovoga je otišao do Zemzema pa se je napio i njime posuo po svojoj glavi. Potom se je vratio i dodirnuo čošak Ka'be pa je otišao ka Safi i rekao je: „Počnite sa onim čime je Allah počeo...“⁷⁷

Pijenje Zemzema nakon obavljenog tavafa je mustehab po hanefijskom, malikijskom i šafijskom mezhebu. Ovo naše hadžije uglavnom redovno praktikuju.

Od Džabira r.a. se također prenosi da je opisujući hadž Allahova Poslanika rekao: „... Potom je Allahov Poslanik a.s. uzjahao te obavio tavaf. U Mekki je klanjao podne. Došao je do Benu Abdul-Muttaliba a oni su napajali ljude Zemzemom. Tada im je rekao: „Vadite kofe Zemzema o Benu Abdul-Muttalibe, a da vas ljudi neće nadvladati u napajanju i ja bi vadio kofe sa vama.“ Oni mu dodadoše kofu i on se napi iz nje...“⁷⁸

Riječi „da vas ljudi ne bi nadvladali“ znače da je Poslanik a.s. znao da je on to uradio mase ljudi bi se za njim povele te bi svako želio da vadi kofe iz Zemzem bunara, te bi na taj način Benu Abdul-Muttalib izgubio ovu čast.

Također je lijepo da se Zemzem voda pije prilikom napuštanja Ka'be i Mekke. Tako su dobri prethodnici od ashaba i tabi'ina voljeli da

⁷⁷ Imam Ahmed u „Musnedu“, 3/394.

⁷⁸ Muslim u „Sahihu“, poglavlje o hadžu Vjerovjesnika a.s., 2/892.

prilikom napuštanja Harema što više piju Zemzem.

Od Mudžahida se prenosi da je rekao: „Ashabi su voljeli da, kada napuštaju Harem, dođu do Zemzema i da piju od njegove vode.“⁷⁹

Ovakav postupak je mustehab u sva četiri mezheba.

Islamska ulema navodi adabe kojih bi se trebalo pridržavati prilikom pijenja Zemzem vode. Njih je sedam:

- Da se prilikom pijenja Zemzema okrene prema kibli
- Da se Zemzem pije na tri gutljaja, tri daška, odvajajući svaki puta usne iz posude iz koje se pije jer je Allahov Poslanik a.s. tako činio i govorio je: „Tako je bolje, zdravije i potpunije!“⁸⁰
- Spomeniti Allahovo ime – izgovarajući bismilu, prilikom svakog pijenja.
- Zahvaliti Allahu Uzvišenom nakon pijenja svakog gutljaja.
- Piti sa desnom rukom a nikako lijevom, jer šejtan jede i pije lijevom rukom.
- Piti što više Zemzem vode, kada se je u mogućnosti. Abdur-Rahman b. Mulejke pripovjeda: „Došao je neki čovjek do Ibn Abbasa r.a. pa ga Ibn Abbas upita:

⁷⁹ „Musannef“ od Ibn Ebi Šejbe, 171 str.

⁸⁰ Muslim u „Sahihu“, 3/1603.

„Odakle si sada došao?“ „Pio sam Zemzem“ – odgovori čovjek. „Jesi li ga pio onako kako treba?“ – upita ga Ibn Abbas r.a. „A kako to treba, o Ibn Abbase?“ – upita čovjek. On mu odgovori: „Kada piješ Zemzem, okreni se prema kibli, spomeni Allahovo ime, pij na tri daška, mnogo se napij vode, kada završiš zahvali se Allahu. Allahov Poslanik a.s. je rekao: „Znak između nas i munafika je da oni ne piju mnogo Zemzem (kada su u prilici p.p.)“⁸¹

- Činjenje dove prilikom pijenja Zemzem vode. Ovom prilikom je dozvoljeno moliti Allaha za bilo šta od dunjalučkih ili ahiretskih stvari u kojima je hajr.

Ovo su adabi pijenja Zemzem vode kod učenjaka sve četiri mezheba.

Zemzem vodu je dozvoljeno piti i sjedeći (čućeći) i stojeći. Naime u Buharijinom i Muslimovom „Sahihu“ stoji da je Ibn Abbas r.a. rekao: „Donio sam Allahovom Poslaniku Zemzem i on ga je pio stojeći.“⁸²

Naime, Allahov Poslanik a.s. je savjetovao da se voda ne pije stojeći, a sam je pio Zemzem stojeći. Zbog toga kažemo, da pijenje bilo čega osim Zemzema treba da bude čučćeći, a Zemzem je dozvoljeno piti i stojeći, kako vidimo iz vjerodostojnog hadisa.

⁸¹ „Sunen“ od Darakutođja, 2/288.

⁸² Buharija, 3/492 i Muslim 3/1601.

Selefi njihov od nos spram Zemzem vode

Čuveni tabiin Vehb b. Munebbih r.a. je kada bi došao u Mekku, cijelo vrijeme boravka u njoj, pio samo Zemzem i samo se njime abdestio. Prenosi se da se je jedne prilike, razbolio pa mu dođoše ljudi da ga običu. On zatraži vode i donesoše mu Zemzem. Neko reče: „Da ste mu donijeli koju drugu frišku vodu!“ Na to mu Vehb b. Munebbih r.a. odgovori: „Ne treba bi druga voda ni za piće ni za gusul niti za abdest i to od trenutka kada uđem u Mekku pa sve dok ne izađem iz nje. I ja sam našao da se Zemzem spominje u Allahovim objavama, kao „Berre“ – piće dobrih robova i kao dragocjena voda koja vam je data. Tako mi Onoga u čijoj ruci je moj život, neće ni jedan rob musliman doći do Zemzem vode, potom piti iz nje a da ga Allah neće izliječiti i otkloniti od njega bolest.“⁸³

Šejh Abdullah Hadremi. O njemu se prenosi da je u Mekki boravio 53 godine i nikada nije abdestio ničim drugim osim Zemzemom.

Sapiranje mejjita sa Zemzem vodom. Esma kćerka Ebu Bekra r.a. je svoga sina Abdullaha b. Zubejra okupala Zemzem vodom prije nego je ukopan.⁸⁴ I ovaj običaj je bio mnogo raširen kod stanovnika Mekke, koji bi nakon što očiste i okupaju mejjita, zadnji puta ga saprali sa Zemzemom.

⁸³ Fakih, 2/44 i Ebu Nu'ajm u „Hilji“, 4/63,64.

⁸⁴ Fakih, 2/48.

Neki učenjaci su Zemzem vodu sipali i u tintu, nadajući se bereketu, te su poslije lijepo pisali.

Lijepo je počastiti goste sa Zemzemom. Allahov Poslanik a.s. je onima koji su pojili ljude Zemzemom rekao: „Vi činite dobro djelo.“⁸⁵

Naime, poznata je vrijednost napajanja ljudi običnom vodom, pa kakva je tek vrijednost napajanja ljudi Zemzem vodom.

Briga o Zemzemu je data Abbasu sinu Abdul-Muttalibovom r.a. koji je rekao: „Allahov Poslanik mi je dao brigu o Zemzemu i on mi je draži nego imeci svih stanovnika Mekke.“⁸⁶

Sufjan b. 'Uejne r.a. je rekao: „Zemzem voda ima propis poput mirisa, tj. ne odbija se.“⁸⁷

O čišćenju Zemzem vodom

U predaji od Džubira koju smo spomenili stoji da je Allahov Poslanik a.s. „pio od Zemzema i njome polio po svojoj glavi...“

Zbog ovog vjerodostojnog hadisa, kao i drugih predaja, fakihi sva četiri mezheba smatraju da je ovakav postupak mustehab.

Allahov Poslanik s.a.v.s. je, kako nam to pripovjeda Alija b. Ebi Talib r.a., „...zatražio Zemzema pa se je napio a potom se njime i

⁸⁵ Buhariji, „Sahih“, 3/491.

⁸⁶ Ibn Sa'd u „Tabekatima“, 4/15.

⁸⁷ Fakihi, 2/42.

abdestio...“³⁸ ● dozvoljenosti i pohvaljenosti uzimanja abdesta Zemzem vodom nema razilaženja među islamskom ulemom.

Što se tiče čišćenja podžaseta sa Zemzem vodom, to nije dozvoljeno. Neki islamski učenjaci to tretiraju kao blaži a neki kao veći mekruh ili haram. ● Ovakav stav je proizašao iz toga što je Zemzem mubarek voda, ona je Allahov dar prvim stanovnicima Mekke, njome je ispirano srce Allahova Poslanika a.s., u njoj je lijek, ona se upotrebljavala da bi se novorođenčetu stavilo malo razmekšane hurme u usta i sl. što smo naveli od odlika Zemzema.

Dozvoljeno se je i kupati Zemzem vodom, iako su to neki pogrešno razumjeli pa su se skidali nagi odmah pored Zemzema, čineći na taj način očevidan grijeh.

Pohvaljenost nošenja Zemzem vode iz Mekke

Nakon što smo naveli brojne vrijednosti i odlike Zemzema, ostalo je da napomenemo da je nošenje Zemzema sa hadža ka mjestu odakle su hadžije došle jedan od sunneta odnosno mustehaba. Ovo se temelji na Poslanikovom a.s. nošenju Zemzem vode u velikim vrčevima do 400 kilometara udaljenoj Medini, iako je u Medini bilo obilje vode. Allahov Poslanik a.s. je pio ovu vodu, njome je pio bolesni i Zemzemom ih poljevaao kako bi ozdravili.

---

³⁸ Abdullah b. Ahmed u „Zevaidul-musned“, I/76, sened hadisa je sahrbl.

Od Aiše r.a. se prenosi da je ona nosila Zemzem ka Medini i da je obavještavala ljude da je i Allahov Poslanik a.s. to činio.⁸⁹

Također se prenosi da je Allahov Poslanik a.s. poručivao da mu se pošalje Zemzem iz Mekke kako ga u njegovom domu u Medini ne bi nestalo. Tako je jedne prilike naredio da se napiše pismo Suhejlu b. Amru r.a. i u njemu je rekao: „Ako ti ovo moje pismo dođe noću ne čekaj jutro, a ako ti dođe danju ne čekaj noći a da mi ne pošalješ Zemzema.“ On je tada napunio dvije velike mješine i poslao mu ih na devu.⁹⁰

U tri mezheba: hanefijskom, malikijskom i šafijskom, se izričito spominje da je nošenje Zemzema ka svome domu od pohvaljenih stvari. Ovaj sunnet su praktikovale prve generacije muslimana i on se praktikuje, hvala Allahu sve do danas, tako da hadžije Zemzem nose do svih dijelova dunjaluka, nadajući se bereketu i hajru od Allaha.

Od Habiba b. Ebi Sabita se prenosi da je upitao jednog od najvećih učenjaka od tabi'ina – Ata'a b. Ebi Rebbaha: „Da li da ponesem kući nešto Zemzema?“ on mu je odgovorio: „Nosili su ga Allahov Poslanik s.a.v.s., kao i Hasan i Husejn r.a.“⁹¹

Jedna od karakteristika Zemzem vode je da ona može veoma dugo stajati a da ne

---

⁸⁹ Tirmizi u „Sunenu“, 3/290.

⁹⁰ „Ahbaru Mekke“ od Ezrekija, 2/51.

⁹¹ Taberani u „Mu'džemul-kebiru“, 3/28.

promijeni svoja svojstva. U tome je još jedan vid blagodati Zemzem vode.

Također napominjemo da je dozvoljeno koristiti Zemzem vodu za spravljanje kahve, čaja, suppe i sličnog.

Našim hadžijama savjetujemo da iz svetih mjesta Mekke i Medine manje donose jeftine kineske robe – koje sigurno mogu kupiti i kod nas, nego da se trude da umjesto toga donesu nešto mubarek Zemzem vode, za sebe, svoje porodice i svoje prijatelje.

A na kraju: Neka je hvala Allahu Gospodaru svih svjetova i neka je salavat i selam na Muhammeda s.a.v.s. i sve njegove sljedbenike!

* * *

“Vrijednosti Mekke” od Hasana Basrije r.a.

Vrijednosti Mekke

Hasan el-Basri r.a. je pisao jednom pobožnjaku po imenu Abdurrahman b. Enes Er-Remadi, a koji je stanovao u Mekki – Allah je počastio. Ovaj čovjek je bio poznat po svojim vrijednostima, odlikama u vjeri, nadaleko poznatom zikru i na dunjaluku nije poznavao ništa do činjenja ibadeta dragom Allahu dž.š. Jedne prilike je ovaj pobožnjak odlučio da napusti Mekku i ode u Jemen. To je dospjelo do Hasana el-Basrija r.a. Kako je Abdurrahmana smatrao svojim bratom odlučio je da mu napiše pismo u kome će mu omiliti ostanak u Mekki i privoliti ga na to. To pismo glasi:

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

O moj brate! Sačuvao te Allah onim čime je sačuvao nosioce imana – vjervanja. Koji te je sačuvao od mekruha i pomogao u činjenju dobrih

dijela. Koji te upotpunio i upotpunio ti blagodat u svim stvarima. On nas je počastio Kućom mira i susjedstvom sa Milostivim, a nema snage ni moći bez Njega Uzvišenog.

A potom:

Dragi moj brate! Pišem ti kao i oni prije mene a koji su zagovornici pomoći, održavanja rodbinskih i bratskih veza na način koji ti je najdraži i koji je vjerovatno preporučen. Neka je salavat i selam na našeg uglednika Muhammeda s.a.v.s.

Znaj, dragi brate, - Allah te poživio, da mi je dospjela vijest o tome kako si čvrsto odlučio da odeš iz Allahovog Svetog Hrama i Njegove sigurnosti i da se zaputiš ka Jemenu. Tako mi Allaha, meni se to nikako ne sviđa. Ta me je informacija zaprepastila i mogo iznenadila, jer, očito je da te šejtan želi izvesti iz Allahova Harema i poniziti.

Čudna li je pamet koja te je navela da to odlučiš, nakon što te je Allah učinio od stanovnika Njegova Hrama. A zašto nisi Allahu Uzvišenom zahvaljivao na odlikama i počastima kojima te obasuo u Svoje Haremu i Svojoj sigurnosti i Koji te je učinio od sahibija toga? Dužnost tvoja je da Mu zahvaljuješ dok si živ i da budeš još više zapošljen ibadetom Allahu Plemenitom Koji te učinio stanovnikom Svoga Harema i Svoje sigurnosti i počastio te susjedstvom Njegovoj kući.

Čuvaj se i opet čuvaj se nerveze i uskogrudnosti a drži se sabura, pametne šutnje i

blagosti, jer ćeš njima savladati prokletog šejtana.

Dragi brate, čuvaj se i opet se čuvaj od toga da napustiš Mekku i od nje se udaljiš jer ti si u najboljoj zemlji i Allahu najdražoj. 'To je najvrednija, najveličanstvenija i najčasnija zemlja kod Njega. Pa molimo Allaha da nas zajedno pomogne u činjenju dobrih djela jer On je Onaj Koji daje neizmjereno i čije su blagodati neizrecive, a nema snage ni pomoći bez Njega Uzvišenog.

Znaj, dragi brate, da je Uzvišeni Allah odlikovao Mekku nad svim drugim gradovima i spomenuo je u Svojoj plemenitoj Knjizi na brojnim mjestima.

„Prvi Hram sagrađen za ljude jeste onaj u Mekki, blagoslovljen je on i putokaz svjetovima. U njemu su znamenja očevidna – mjesto na kojem je stajao Ibrahim. I onaj ko uđe u nj treba da bude bezbjedan. Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome.“⁹²

„A kada je Ibrahim zamolio: „Gosodaru moj, učini ovo mjesto sigurnim gradom, a snabdi plodovima stanovnike njegove, one koji budu vjerovali u Allaha i u onaj svijet!“ – On je rekao: „Onome koji ne bude vjerovao daću da neko vrijeme uživa, a onda ću ga prisiliti da uđe u

---

⁹² Ali Imran, 96, 97.

paklenu vatru, a grozno će ona prebivalište biti!"⁹³

„Zatim, neka sa sebe prijavštinu uklone, neka svoje zavjete ispune i neka oko Hrama drevnog obilaze."⁹⁴

„I učinili smo Hram utočištem i sigurnim mjestom ljudima. "Neka vam mjesto na kojem je stajao Ibrahim bude prostir iza koga ćete molitvu obavljati!" – I Ibrahimu i Ismailu smo naredili: "Hram Moj očistite za one koji ga budu obilazili, koju budu tu boravili i koji budu molitvu obavljali."⁹⁵

„I kada smo kao pribježište Ibrahimu pokazali mjesto gdje je Hram, rekli smo: "Ne smatraj Nama nikoga ravnim i očisti ovaj Hram Moj za one koji će ga obilaziti, koji će tu u blizini njegojvoj stanovati i koji će molitvu obavljati."⁹⁶

„I dok su Ibrahim i Ismail temelje Hrama podizali, oni su molili: "Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš!"⁹⁷

„Ja sam primio zapovijest da se klanjam jedino Gospodaru ovoga grada, koji je On učinio svetim – a njemu sve pripada – i naređeno mi je da budem poslušan."⁹⁸

„Kakav divan kraj i Gospodar koji mnogo prašta!"⁹⁹

---

⁹³ Bekare, 126.

⁹⁴ Hadždž, 29.

⁹⁵ Bekare, 125.

⁹⁶ Hadždž, 26.

⁹⁷ Bekare, 127.

⁹⁸ En-Neml, 91.

⁹⁹ Es-Sebe, 15.

„Safa i Merva su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prestup ako krene oko njih. A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo – pa, Allah je doista blagodaran i sve zna.“¹⁰⁰

„A kada počete sa Arefata, spominjite Allaha kod časnih mjesta; spominjite Njega, jer vam je On ukazao na pravi put, a prije toga ste bili u zabludi.“¹⁰¹

„Zar im Mi ne pružamo priliku da borave u svetom i bezbjednom mjestu gdje se, kao Naš dar, slivaju plodovi svakovrsni; međutim, većina njih ne zna.“¹⁰²

„Allah je učinio da Kaba, Časni Hram, bude preporod za ljude, a tako i sveti mjesec i kurban, naročito oni ogrlicama označeni, zato da znate da je Allahu poznato ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, da Allah, zaista, sve zna.“¹⁰³

„I oglasi ljudima hadž!“ – dolaziće ti pješke i na kamilama iznurenim; dolaziće iz mjesta dalekih.“¹⁰⁴

„Neka se oni Gospodaru Hrama ovoga klanjaju, koji ih gladne hrani i od straha brani.“¹⁰⁵

„Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod

---

¹⁰⁰ Bekare, 158.

¹⁰¹ Bekara, 198.

¹⁰² Kasas, 57.

¹⁰³ El-Maide, 97.

¹⁰⁴ El-hadžž, 27.

¹⁰⁵ Maun, 3, 4.

Tvoga Časnog Hrama, da bi, Gospodaru naš, molitvu obavljali; zato učini da srca nekih ljudi čeznu za njima i opskrbi ih raznim plodovima da bi zahvalni bili.“¹⁰⁶

„Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu i Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš: okreni zato lice svoje prema Časnom Hramu! I ma gdje bili, okrenite lica svoja na tu stranu. Oni kojima je data Knjiga sigurno znaju da je to istina od Gospodara njihova – a Allah motri na ono što oni rade.“¹⁰⁷

„A kad završite obrede vaše, opet spominjite Allaha, kao što spominjete pretke vaše i još više Ga spominjite!“¹⁰⁸

„Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolinu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. – On, uistinu, sve čuje i sve vidi.“¹⁰⁹

„Allah navodi kao primjer grad, bezbjedan i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah.“¹¹⁰

„Hadž je u određenim mjesecima: onom ko se obaveže da će u njima hadž obavljati nema

---

¹⁰⁶ Ibrahim, 37.

¹⁰⁷ Bekure, 144.

¹⁰⁸ Bekure, 200.

¹⁰⁹ El-Israk, 1.

¹¹⁰ Bin-Nahl, 112.

snošaja sa ženama i nema ružnih riječi i nema svade u danima hadža. A za dobro koje učinite Allah zna. I onim, što vam je potrebno za put, snabdijte se. A najbolja opskrba je bogobojaznost. I Mene se bojte, o razumom obdareni!“¹¹¹

„Zar smatrate da je onaj koji hodočasnike vodom napaja i koji vodi brigu o Časnom Hramu ravan onome koji u Allaha i u onaj svijet vjeruje i koji se na Allahovu putu bori? Nisu oni jednaki pred Allahom. A Allah neće ukazati na pravi put onima koji sami sebi nepravdu čine.“¹¹²

Dragi moj brate, znaj da je sve ove ajete Allah objavio o vrijednostima Mekke a ne drugih gradova.

Potom te, dragi moj brate, podsjećam na ono što je došlo u Vjerovjesnikovim s.a.v.s. haberima o vrijednostima Mekke i vrijednostima njenih stanovnika.

Znaj dragi brate, da je Resulullah s.a.v.s. rekao kada je napuštao Mekku, a nakon što je zastao na el-Huzuri i okrenio se Kibli: „Tako mi Allaha, ja znam da si ti Allahov grad koji mi je najdraži i da si ti najdraži grad dragom Allahu i da si ti najbolji kutak Zemlje i Allahu najdraži. Da me tvoji stanovnici nisu istjerali ne bih te napustio.“

Također je Muhammed s.a.v.s. rekao jedne druge prilike: „Najbolji grad na Zemlji i Allahu najdraži je Mekka.“

---

¹¹¹ Bekare, 197.

¹¹² El-Tevebe, 19.

I kazao je Muhammed a.s.: "Zemlja se je raširila od Mekke, pa je Allah ispružio ispod nje i zbog toga je prozvana Umul-Kura (najka svih naselja)"

Prvo brdo koje je na zemlji formirano bilo je Ebu Kubejs a prvi koji su činili tavaf oko Bejtullaha su bili meleki i to 2000 godina prije nego je Allah stvorio Adema a.s. Ni jedan melek neće biti poslan sa Neba na Zemlju radi bilo kojeg povoda, a da neće uzeti abdest ispod Arša i kao muhrim se zaputiti ka Mekki, počinjući svoju misiju od Allahove kuće i čineći tavaf oko nje sedam dana. Potom će klanjati dva rekata iza Mekami Ibrahima, a zatim se zaputiti za svojom potrebom i zadatkom kojim je zadužen.

I svaki vjerovjesnik od Allahovih vjerovjesnika je, kada bi ga narod u laž utjerivao otišao od njih i zaputio se ka Mekki. I nijedan vjerovjesnik nije pobjegao ili bio protjeran od svoga naroda a da nije došao u Mekku i Allahu robovao pored Ka'be, dok mu nebi došla smrt.

Oko Ka'be se nalazi 300 kabura Allahovih vjerovjesnika. Samo između ruknul-Jemanija i Hadžerul-esveda je ukopano 70 vjerovjesnika. Sve njih je umorila glad ili sitni krpelji. Kabur Ismaila a.s. i Hadžere r.a. se nalazi u prostoru Hidžra ispod el-Mizaba (oluka). Kaburi Nuha, Huda, Šuajba i Salih a.s. su u prostoru između Mekami Ibrahima i Zemzema.

I nema na dunjaluku zemlje u kojoj je zasjala svjetlost svih vjerovjesnika, meleka, Poslanika i dobrih Allahovih robova od

stanovnika nehesa i i Zemlje i od džinna osim Mekke!

I nema na dunaluku mjesta na kome je jedno učinjeno dobro djelo uzdignuto na stepen 1000 dobrih dijela, osim u Mekki. Ko u njoj klanja namaz piše mu se da je klanjao 100.000 rekata. Ko u njoj bude postio jedan dan piše mu se post 100 000 dana a ko u njoj podijeli dirhem sadake Allah mu upiše sadaku od 100.000 dirhema. Ko u Mekki učini jednu hatmu Allah mu piše da je učinio 100.000 hatmi. I svako dobročinstvo učinjeno u njoj je ravno 100.000 dobročinstava.

Ne znam za zemlju u kojoj će Allah proživjeti na Sudnjem danu toliko vjerovjesnika, iskrenih, bogobožasnih, dobročinitelja, čistih, šehida, dobrih ljudi, alima, fekiha, siromaha, mudrih, pobožnih, abida, hadžija, odabranih, upućenih od ljudi i žena koliko će ih Allah proživjeti u Mekki. I oni će biti proživljeni sigurni od Allahove kazne.

Jedan dan proboravljen u Allahovom Haremu i Njegovoj sigurnosti korisniji ti je i vrijedniji od posta čitavog vremena i klanjanja dobrovoljnih namaza svo vrijeme u nekom drugom mjestu.

Poslanik a.s. je rekao: "Ne sprema se za posebno putovanje osim prema tri mesdžida: ovom mom mesdžidu, Mesdžidul-Haramu i Mesdžidul-Aksa'u." A nijedan više mesdžid nema pomena u hadisima.

Poslanik s.a.v.s. je rekao: "Namaz u mome mesdžidu je vrijedan kao hiljadu namaza na drugom mjestu osim u Mesdžidu-l-Haramu jer namaz u njemu vrijedi kao 100.000 namaza na drugom mjestu, a namaz u Mesdžidu-l-Aksa'u je vrijedniji od 500 namaza.

I nema drugog mjesta na licu Zemlje, osim Mekke, a na koje se svaki dan spusti od Allaha 120 milosti: 60 ih je za one koji tavafe, 40 za one koji namaz obavljaju a 20 za one koji gledaju u Ka'bu.

Gledanje u Ka'bu je ibadet kako je kazao Poslanik s.a.v.s.: "Ko bude gledao u Ka'bu, vjerujući, očekujući nagradu i potvrđujući istinu, oprošteni su mu raniji i kasniji grijesi i bit će proživljeni sa sigurnim na Sudnjem danu."

Allah će njene stavnovnike na Sudnjem danu proživjeti sigurnim.

I nema na licu zemlje mjesta ka kome su sva džennetska vrata otvorena osim Mekke. Džennet ima osmera vrata sva su otvorena iz pravca Mekke do Sudnjeg dana. Jedna su za Ka'bu, druga su ispod el-Mizaba, vrata od ruknul-jemanija, vrata od ruknul-esveda, vrata iza Mekama, vrata kod Zemzema, vrata na Safi i vrata na Mervi.

U Ka'bu neće ući niko osim sa Allahom milošću, niti će izaći iz nje osim sa Allahovim oprostom.

Allah kaže: "A ko u njeg uđe siguran je." tj. siguran je od vatre. I nema na licu zemlje mjesta u kome ima 15 mjesta na kojima se prima dova.

Ta mjesta su: unutar Ka'be – gdje je dova primljena, dova kod hadžerul-esveda, dova kod ruknul-jemanija, dova kod Hidžra, dova iza Mekama, dova kod Mutezima, dova kod vrata Zemzema, dova na Safi i Mervi, dova između Safe i Merve, dova između Rukna i Mekama, dova na Mini, dova na Muzdelifi, dova na Arefiatu, dova kod Mešaril-Harama.

Dragi brate, ovo su mjesta na kojima se treba činiti dova što više i na kojima se dova ne odbija. To su veliki znakovi i mjesta na kojima se očekuje magfired, pa trudi se brate u dovi na ovim mjestima. Ako napustiš Allahov Harem i Njegovu sigurnost od tebe će otići ovi bereketi.

Poslanik a.s. je rekao: "Najvrednije mjesto, najčišće, najbliže Allahu je ono između Rukna i Mekama." Poslanik a.s. je također rekao: "Prostor između Ruknul-jemanija i Esveda je bašća od džennetskih bašći."

Poslanik a.s. je kazao: "Ni jedna osoba neće činiti dovu kod Hadžerul-esveda a da joj se neće uslišati. Također i kod Ruknul-jemanija."

Dragi brate, znaj da niko neće izaći iz Mekke a da se ne pokaje za to.

Poslanik a.s. je kazao: "Boravak u Mekki je sreća a izlazak iz nje tuga."

Zhog svega ovoga, učvrsti svoje prebivalište i čuvaj se nervoze i pritiska.

Koga Allah vidi da čini tavaf – oprošten
mu je, koga vidi da sjedi okrenut Kibli
oprošteno mu je.¹¹⁸

---

¹¹⁸ Cjelokupna poglavlje „Vrijednosti Mekke“ je iz djela „Vrijednosti Mekke i življenja u njoj“ od Feta Se'ida Hasana b. Ismaila el-Basija (21 – 110 h. god.) (u izdanju Meknubetul-Felak iz Kuvaite) izlazi na arapskom pripremio: Sami Mekki el-Ami, 1463 h. god.). I podaci iz njegove knjige nisu naknadno projeravani.

Objavljena djela Esmira M. Halilovića:

- „Pravedne halife“; 2001. god.
- „Poslanikove kćerke“; 2001. god.
- „Poslanikove supruge“; 2002. god.
- „Intimna (seksualna) etika u islamu“; 2003. god.

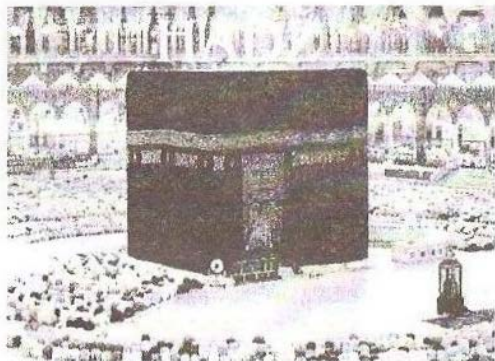
Sadržaj:

VRIJEDNOST I LJEKOVITOST ZEMZEM VODE	1
UMIJEŠTO PREDGOVORA	3
ZEMZEM NAKON ISMAILA A.S.	11
ZAVJET ABDUL-MUTTALIBA	15
HISTORIJA ZEMZEM VODE – VODE KOJA JE STARA 5000 GODINA!	17
POLOŽAJ I DUBINA ZEMZEM BUNARA	19
JOŠ O ZEMZEM BUNARU	19
IMENA I NADIMCI ZEMZEMA	22
NADIMCI POSLANIKA A.S. A KOJI SU VEZANI ZA ZEMZEM	25
ZEMZEM JE JEDAN OD DŽENNETSKIH IZVORA	28
ZEMZEM JE PRVI PLOD DOVE IBRAHIMA A.S. ZA HABŠERU I ISMAILA A.S.	29
ZEMZEM JE UZROK IZGRADNJE I ŽIVOTA MEKKE	30
ZEMZEM VODA JE JEDAN OD JASNIH ALLAHOVIH ZNAKOVA U HAREMU	31
ZEMZEM VODA JE JEDNA OD NAJVEĆIH ALLAHOVIH BLAGODATI I KORISTI A KOJA SE NALAZI KOD HAREMA	31
ZEMZEM JE NAJVREDNIJA VODA NA SVIJETU	32
POJAVLJIVANJE ZEMZEM VODE POSREDSTVOM DŽIBRILA A.S. U NAJVREDNIJEM DIELU SVIJETA	33
ZEMZEMOM JE ISPIRANO SRCE MUHAMMEDA S.A.V.S.	34
ZEMZEM JE VODA KOJU JE MUHAMMED A.S. BLAGOSLOVIO	35

ZEMZEM VODA UTOPLJIVA GLAD	37
ISPITANJE ZEMZEM VODE JE ZNAK IMANA A SPAS OD LICEMERSTVA	39
POSEBAN UKUS ZEMZEM VODE	40
DUŠMANSKI POKUŠAJI ODVRAĆANJA VJERNIKA OD ZEMZEMA	40
ZEMZEM VODA JE PIĆE DOBRIH I ALLAHOVIIH ROBOVA	43
ZEMZEM VODA JE JEDAN OD NAJBOLJIH POKLONA I POČASTI	44
ZEMZEM JE VODA KOJA ĆE POSTOJATI DO SUDNJEG DANA	44
U ZEMZEM VODI JE LIJEK ZA SVAKU BOLEST	48
KAZIVANJE O ONIMA KOJE SU SE LIJEČILI ZEMZEMOM	51
PRIČA O ISTINITOM POKAJANJU I ČUDOTVORNOM IZLIJEČENJU	53
„ZEMZEM VODA JE ZA ONO ZA ŠTO SE PIJE“ – VJERODOSTOJAN HADIS	62
O POZNAĆIMA I NJIHOVIM NIJETIMA PRILIKOM PIJENJA ZEMZEMA	62
MUDROSTI U NEISPUNJENJU NEKIH DOVA	66
PIJENJE ZEMZEM VODE	69
ADABI PIJENJA ZEMZEM VODE	71
SELEFI I NJIHOV ODNOS SPRAM ZEMZEM VODE	73
O ČIŠĆENJU ZEMZEM VODOM	74
POHVALJENOST NOŠENJA ZEMZEM VODE IZ MEKKE	75
VRIJEDNOSTI MEKKE	79
SADRŽAJ	92

Biss ■ tours

INFORMACIJE

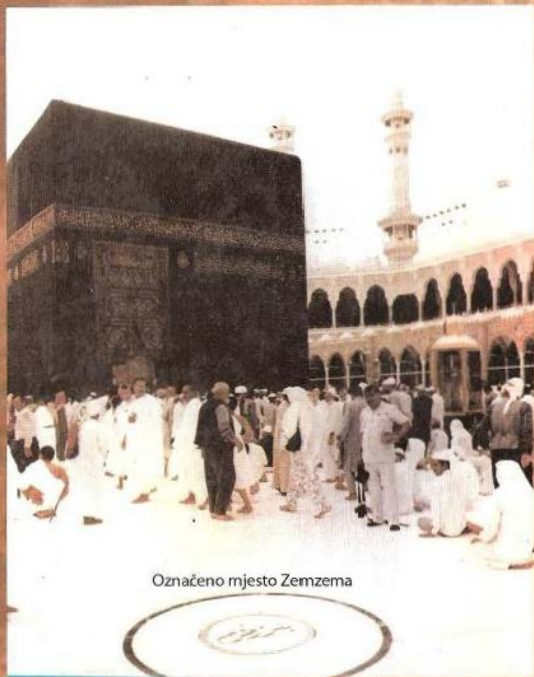
ZENICA: 032 415.163.415021

SARAJEVO: .....033 236620.

FRANKF: 030518379

Uzмите билет и општељете се до на градз путујете са „BISSTOURS“

Označeno mjesto Zemzema